

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Aneta Simetová

**Kriminologické a trestněprávní aspekty
organizovaného zločinu na území ČR**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 10. 10. 2018

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 124 978 znaků včetně mezer.

diplomantka

V Praze dne 10. 10. 2018

Tímto bych chtěla velmi poděkovat vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. Lukášovi Bohuslavovi, Ph.D. za ochotu, cenné připomínky a veškerou pomoc při zpracovávání této práce.

Zvláštní poděkování patří také panu PhDr. Martinu Cejpovi, CSc. z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, za poskytnutí odborných zdrojů a dalších podkladů k této práci.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala také mým kolegům z odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, kteří mi umožnili přístup k neveřejným policejním databázím, jejichž výstupy posloužily jako stěžejní podkladový materiál pro tvorbu této práce.

Tato diplomová práce vychází z právní úpravy účinné k 18. září 2018.

Obsah

Úvod.....	5
1. Pojem organizovaný zločin.....	7
1.1 Definice organizovaného zločinu.....	7
1.2 Postavení organizovaného zločinu v rámci skupinové trestné činnosti	11
1.3 Pojmové znaky organizovaného zločinu.....	12
1.4 Odlišení organizovaného zločinu od jiných druhů skupinové trestné činnosti	13
2. Příčiny vzniku organizovaného zločinu a jeho společenská nebezpečnost.....	16
2.1 Příčiny vzniku organizovaného zločinu na území ČR	16
2.2 Společenská nebezpečnost organizovaného zločinu	18
3. Organizované zločinecké skupiny.....	7
3.1 České zločinecké skupiny	23
3.2 Ruskojazyčné zločinecké skupiny.....	24
3.2.1 Ruská zločinecká seskupení.....	25
3.2.2 Ukrajinská zločinecká seskupení	26
3.3 Asijské zločinecké skupiny	27
3.4 Balkánské zločinecké skupiny.....	28
3.5 Statistické údaje o působení organizovaných zločineckých skupin	28
4. Prostředky boje proti organizovanému zločinu	30
4.1 Legislativní prostředky boje proti organizovanému zločinu	30
4.2 Politické nástroje boje proti organizovanému zločinu	31
4.3 Instituce určené pro boj s organizovaným zločinem	32
4.4 Mezinárodní spolupráce v oblasti boje proti organizovanému zločinu.....	35
4.4.1 Mezinárodní spolupráce na celosvětové úrovni	36
4.4.2 Mezinárodní spolupráce na úrovni Evropské unie	38
4.4.3 Mezinárodní spolupráce na jiných úrovních	41
5. Právní regulace organizovaného zločinu.....	44
5.1 Hmotněprávní úprava organizovaného zločinu.....	44
5.2 Procesně právní úprava organizovaného zločinu	47
5.2.1 Problematika trestně procesního postavení agenta.....	47
5.2.2 Právní úprava institutu spolupracujícího obviněného a její úskalí.....	50
5.2.3 Dočasné odložení trestního stíhání.....	53
5.3 Regulace organizovaného zločinu v právním řádu Slovenské republiky	54
Závěr.....	58
Seznam zkratk	59
Použité prameny a literatura	60
Seznam příloh	64
Příloha č. 1	65
Příloha č. 2	66
Příloha č. 3	67
Příloha č. 4	68
Abstrakt	69
Summary.....	70
Klíčová slova.....	71

Úvod

Organizovaný zločin představuje specifickou formu kriminality, jež se rozvíjela ruku v ruce s utvářením moderní společnosti. Zásadní zlom ve vývoji organizovaného zločinu, ale i v celkovém přístupu k tomuto fenoménu nicméně nastává až důsledkem éry globalizace, četných technologických inovací a s tím spojeným rozvojem médií. Právě tyto atributy umožnily organizovanému zločinu rozšířit své působíště za hranice jednotlivých států, v mnoha případech i jednotlivých kontinentů, a tím učinily z organizovaného zločinu jednu z nejzávažnějších bezpečnostních hrozeb 21. století.

Nebezpečnost organizovaného zločinu spočívá nejen v množství a závažnosti konkrétních trestných činů, jež jsou zločineckými skupinami páchány, ale především v jeho kvalitativní odlišnosti od „běžné“ kriminality. Pro organizovaný zločin je totiž vlastní trestná činnost pouze nástrojem k dosažení jeho primárního cíle, jímž je maximalizace zisku. Za účelem dosažení maximálních zisků neváhají organizované zločinecké skupiny použít veškeré potřebné prostředky, od korupce a vydírání až po nájemné vraždy.

Organizovaný zločin neuznává žádné právní ani společenské normy, dokáže využívat nejmodernější technologie, velmi rychle se adaptovat na cizí prostředí a expandovat na nové trhy. Pro novodobý organizovaný zločin je zároveň typická schopnost infiltrovat se do všech společenských, ekonomických a politických sfér, což nejenže zločineckým organizacím zajišťuje účinnou ochranu před odhalením, ale zároveň jim umožňuje zásadním způsobem ovlivňovat společenské dění, ekonomickou a politickou stabilitu i demokratické procesy.

Na nebezpečnost organizovaného zločinu opakovaně upozorňovalo i Ministerstvo vnitra ČR v jím vydávaných koncepcích pro boj s organizovaným zločinem, kde byly aktivity organizovaného zločinu označeny za nejzávažnější nevojenskou hrozbu pro českou společnost.¹ Nicméně, ohromná míra latence tohoto fenoménu, nedostatek spolehlivých statistických údajů o aktivitách organizovaného zločinu a mediální mystifikace vede k tomu, že aktivity organizovaného zločinu na našem území jsou často, ať již záměrně, či neúmyslně, přehlíženy. Tento fakt, spolu s v mnoha ohledech nedostačující právní regulací organizované trestné činnosti a geografickou polohou naší země, z nás činí dokonalou tranzitní, operační i cílovou destinaci pro aktivity domácích i zahraničních zločineckých skupin.

---

¹ Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011-2014, MV ČR, s. 4. srov. Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015-2017, MV ČR, s. 2.

Ačkoliv je problematice organizovaného zločinu na území České republiky věnována ohromná škála odborných publikací a výzkumů, naprostá většina těchto pramenů je zaměřena na období expandování organizovaného zločinu, tedy období před více než 20 lety. Doba se ovšem v důsledku rychlého technologického, hospodářského i legislativního vývoje radikálně změnila a spolu s ní se změnil i organizovaný zločin. Právě nedostatečné povědomí o současném stavu organizovaného zločinu na našem území a reálných rizicích, které tento fenomén skýtá, mě vedlo k sepsání této práce, v níž se pokusím co nejvěrněji zmapovat současnou situaci organizovaného zločinu na našem území, a to jak z hlediska nebezpečnosti aktivit organizovaných zločineckých skupin, tak z hlediska efektivit právních prostředků určených k jeho regulaci.

Za tímto účelem se v první kapitole zaměřím na různá vymezení organizovaného zločinu a pojmové znaky, jež organizovaný zločin odlišují od jiných druhů kriminality. V kapitole druhé stručně shrnu příčiny geneze organizovaného zločinu na našem území a důvody, jež vedly k jeho expanzi. Ve třetí kapitole představím nejfrekventovanější zločinecké skupiny působící na našem území a prostřednictvím skutečných trestních kauz se pokusím blíže nastínit jimi páchanou trestnou činnost. Poslední dvě kapitoly budou věnovány tématu regulace organizovaného zločinu na našem území, přičemž v kapitole čtvrté přiblížím hlavní prostředky boje proti organizovanému zločinu, na což naváže kapitolou pátou analyzující klady a zápory platné právní úpravy tohoto fenoménu.

1. Pojem organizovaný zločin

Pokud chceme podrobněji zkoumat fenomén organizovaného zločinu, je nejprve nutné přistoupit k vymezení tohoto pojmu, což ovšem mnohdy činí potíže i zkušeným expertům v oboru. Koncept organizovaného zločinu se totiž z terminologického hlediska potýká s mnoha úskalími. Problémy v tomto ohledu činí mimo jiné již samotná skutečnost, že tento termín byl nepřilíši šťastně převzat z anglického jazyka, v důsledku čehož u nás došlo k vytvoření hned dvou nových pojmů, konkrétně pojmů „organizovaný zločin“ a „organizovaná kriminalita“. Ačkoliv jsou tyto pojmy v našich podmínkách naprostou většinou odborných pramenů chápány jako synonyma, nelze je, jak správně upozorňuje Hagan,² považovat za zcela identické.

Organizovaný zločin v pojetí anglického „Organized crime“ představuje systém organizace ohraničených kriminálních struktur. Na druhé straně organizovaná kriminalita ve smyslu „organized crime“ označuje konkrétní aktivity organizovaných zločineckých skupin, jakými jsou kupříkladu podvody, krádeže vozů či pašování narkotik.³ Naprostá většina autorů specializujících se na problematiku organizovaného zločinu ovšem mezi těmito pojmy nečiní rozdíl, proto s ohledem na zachování koherence s odbornou literaturou, nebudou ani v této práci tyto výrazy nadále rozlišovány.

1.1 Definice organizovaného zločinu

Organizovaný zločin, jakožto komplexní fenomén, se stále dynamicky vyvíjí, což se odráží i v kontinuální proměnlivosti jeho definice a pojmových znaků. Způsob, jakým je na tento jev nahlíženo, se ovšem neliší jen v průběhu času, významný vliv v tomto ohledu mají také kulturně geografické a ekonomické odlišnosti jednotlivých států, v nichž organizované zločinecké skupiny rozvíjí své aktivity. Nutno také dodat, že důsledkem procesů globalizace organizovaný zločin již nepůsobí jen v rámci hranic jednotlivých států, ale vyvíjí svou činnost na různých úrovních, od transnacionální až po globální.⁴

Vzhledem k výše popsané specifické povaze organizovaného zločinu je prakticky nemožné jej postihnout jednotnou obecně platnou definicí. Nicméně dlouholeté snahy o přesné vymezení organizovaného zločinu daly za vznik ohromné škále definic, a to jak na akademické půdě, tak i v rámci činnosti orgánů jednotlivých mezinárodních institucí. Jelikož cílem mé práce

---

² HAGAN, F.E. „Organized crime“ and „organized crime“: Indeterminate problems of definition. In: Trends in Organized Crime. US: Springer, 2006, Vol. 9, Issue 4, s. 127-137.

³ KUPKA, P., ŠMÍD, T.: Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: MUNI press, 2011, s. 24-25.

⁴ Ibid., 19-20.

ale není parafrázování, či zpochybňování definic jednotlivých autorů, kteří se navíc na hlavních znacích organizovaného zločinu v naprosté většině shodují, zaměřím se pouze na způsob, jakým je organizovaný zločin definován v dokumentech mezinárodních institucí, jež mají v mnoha ohledech vliv i na tuzemskou právní úpravu.

Předtím, než přistoupím ke konkrétním definicím organizovaného zločinu, považuji za důležité poznamenat, že autoři a instituce snažící se o vymezení tohoto fenoménu se musí v první řadě vypořádat s takzvaným definičním rozparem, kdy na jedné straně je pro odlišení organizovaného zločinu od ostatních druhů kriminality nutno vymežit organizovaný zločin co nejpřesněji. Na straně druhé, příliš detailní definice s taxativně vyčtenými znaky fakticky ztěžuje trestní stíhání, neboť je v každém jednotlivém případě nutné nejprve prokázat všechny zákonem dané znaky, teprve poté je možné využít specifické prostředky určené k boji proti organizovanému zločinu.⁵

Jedním ze zásadních dokumentů v této oblasti, jež se pokusil o efektivnější vymezení organizovaného zločinu prostřednictvím definice jeho základních znaků, je Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, schválena Valným shromážděním OSN dne 15. listopadu 2000 v Palermu (dále jen „Úmluva“).

Pro účely této Úmluvy je v čl. 2a jasně vymezen subjekt organizované trestné činnosti, tedy organizovaná zločinecká skupina jakožto *strukturovaná skupina 3 a více osob, existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů či činů stanovených v souladu s touto Úmluvou za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu*.⁶

Na tuto definici následně navazuje čl. 2b, který dále konkretizuje pojem závažný trestný čin jako *čin postihnutelný trestem odnětí svobody v délce nejméně 4 roky nebo závažnějším trestem* a čl. 2c, jež zpřesňuje pojem strukturovaná skupina, respektive stanovuje znaky, které pro naplnění tohoto pojmu nejsou obligatorně vyžadovány. Dle tohoto článku je tedy strukturovanou skupinou, míněna skupina, *kteřá není náhodně vytvořena za účelem bezprostředního páčání trestného činu a která nemusí mít formálním způsobem definované funkce svých členů, nepřetržitost svého členství ani rozvinutou strukturu*.⁷

Z výše uvedených terminologických vymezení je patrné, že Úmluva pojímá fenomén organizovaného zločinu velmi obecně s cílem usnadnit převzetí této definice do vnitrostátních

---

⁵ SCHEINOST, M. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 7.

⁶ SCHEINOST, M. *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu*. Praha: IKSP, 2001, s. 7.

⁷ *Ibid.*

právních rádu signatářských států a zároveň rozšířit možnosti použití prostředků pro postih organizovaného zločinu i na nižší formy skupinové trestné činnosti.⁸

Odlišný přístup k vymezení organizovaného zločinu zvolila Evropská unie, která v dokumentu, přijatém dne 21. dubna 1997 Radou EU, charakterizuje organizovaný zločin za pomoci dvou skupin kritérií. První skupinu tvoří závazná kritéria, mezi něž patří spolupráce dvou nebo více osob, trvající po delší či neomezenou dobu, páchaná ve formě závažné trestné činnosti a motivovaná ziskem či získáním moci. Abychom v daném případě mohli hovořit o organizovaném zločinu, musí být vždy splněna všechna závazná kritéria. Tato kritéria pak musí být doprovázena minimálně dvěma dalšími ze skupiny takzvaných doplňujících kritérií, mezi které řadíme: rozdělení úkolů mezi jednotlivé členy skupiny, uplatňování určitého druhu disciplíny a vnitřní kontroly, působení na mezinárodní úrovni, používání násilí či jiných zstrašovacích prostředků, využívání podnikatelských a komerčních struktur, zapojení do praní špinavých peněz a uplatňování vlivu v politice, médiích, veřejné správě, justičních orgánech či ekonomice.⁹

Toto vymezení představuje jednoznačně nejobsáhlejší definici organizovaného zločinu, a to nejen v porovnání s výše uvedeným pojetím OSN, ale také s ohledem na terminologii, kterou disponuje náš trestní zákoník.¹⁰ Současný trestní zákoník totiž neupravuje skutkovou podstatu organizovaného zločinu, ale po vzoru výše popsané Úmluvy OSN obsahuje v § 129 pouze vymezení nejvyšší formy organizovanosti v páchání trestné činnosti - organizované zločinecké skupiny, jakožto:

- *společenství nejméně tří trestně odpovědných osob a to jak osob fyzických, tak i právnických,*
- *s vnitřní organizační strukturou, jež je charakteristická přísným dodržováním pravidel, včetně utajení organizace, její struktury i jejích akcí,*
- *s rozdělením funkcí a dělbou činnosti v rámci existujících vztahů nadřízenosti a podřízenosti,*
- *kteřé je zaměřeno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti. Pachatelé tedy jednají nepřetržitě, pravidelně nebo opakovaně po delší dobu, případně navazují na obdobně páchanou trestnou činnost.¹¹*

---

⁸ CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP, 2004, s. 63.

⁹ Dokument Rady EU 6204/97/2 ENFOPOL 35 REV 2 ze dne 21. dubna 1997 ve znění Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014, MV ČR, s. 5.

¹⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1377 -1378.

Ustanovení § 129 trestního zákoníku zároveň předpokládá, že záměr páchat úmyslnou trestnou činnost existoval již od založení organizované zločinecké skupiny. Pro její trestní postih tedy není relevantní, zda organizovaná zločinecká skupina již úmyslnou trestnou činnost páchala. Jinými slovy, organizovaná zločinecká skupina může být odhalena již při prvním trestném činu nebo dokonce ještě před započítáním trestné činnosti.¹²

V souvislosti s výkladem tohoto ustanovení vnímám jako určitou slabinu vypuštění motivu dosahování zisku. Dle znění platného trestního zákoníku tedy není zaměření organizované zločinecké skupiny pro její posuzování rozhodné, což v praxi znamenalo, že až do 1. února 2017, kdy došlo v souvislosti s přijetím takzvané protiteroristické novely trestního zákoníku¹³ k zakotvení legální definice teroristické skupiny a teroristických trestných činů,¹⁴ bylo možné za organizovanou zločineckou skupinu považovat i teroristické či extremistické organizace. Jak bude vysvětleno v následující části mé práce, tyto organizace jsou založeny na jiných principech, mají odlišnou strukturu a odlišné cíle, proto je dle mého názoru nelze s organizovanými zločineckými skupinami ztotožňovat.

Další úskalí našeho trestního zákoníku přináší existence druhého institutu, který se zde v souvislosti s organizovaným zločinem objevuje. Konkrétně se jedná o „organizovanou skupinu“, která sice není v zákoně definována, ale lze ji nalézt u některých ustanovení ve zvláštní části trestního zákoníku, jakožto okolnost podmiňující užití vyšší trestní sazby.¹⁵

Dle justiční praxe je za organizovanou skupinu považováno *sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, v němž je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností*.¹⁶ Dále je specifikováno, že u organizované skupiny, jakožto nižší formy skupinové trestné činnosti, se nevyžaduje dlouhodobost působení ani vnitřní organizační struktura se vztahy nadřízenosti a podřízenosti.¹⁷

Při hlubší analýze těchto dvou definic docházím k závěru, že v zásadě jediný rozdíl mezi těmito dvěma instituty spočívá ve stupni organizovanosti dané skupiny. Stupeň organizovanosti se ovšem u tak uzavřených struktur, jakými jsou organizované zločinecké skupiny, prokazuje velmi obtížně. V praxi tedy často dochází k situaci, kdy orgány činné v trestním řízení nejsou schopny prokázat potřebný stupeň vnitřní hierarchie konkrétní zločinecké skupiny a pachatele

---

¹² Ibid.

¹³ Zákon č. 455/2016 Sb., kterým se mění trestní zákoník a další související zákony.

¹⁴ Ustanovení § 129a zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

¹⁵ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 562.

¹⁶ Srov. s Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 7. 1985, sp. zn. 11 To 51/85.

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 11 Tdo 113/2008-I.

je tudíž v daném případě možné stíhat jen jako člena organizované skupiny, což se zásadním způsobem odrazí v délce uloženého trestu. Pokud je totiž pachatel usvědčen z trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny dle ustanovení § 107 a § 108 trestního zákoníku uloží se mu trest v horní hranici trestní sazby zvýšený o jednu třetinu. Oproti tomu skutečnost, že pachatel je členem organizované skupiny tvoří „pouze“ obecně přitěžující okolnost dle ustanovení § 42 písm. o) trestního zákoníku.

Odlišný stupeň organizovanosti lze ovšem nalézt i v dalších druzích skupinové trestné činnosti, jež je třeba od organizované zločinecké skupiny odlišit. Za účelem vytvoření lepší představy o roli organizovaného zločinu v rámci skupinové trestné činnosti bude následující část práce věnována čtyřem základním typům skupinové trestné činnosti, kterými jsou příležitostná skupina, parta, organizovaná kriminální skupina a zločinecká organizace.

1.2 Postavení organizovaného zločinu v rámci skupinové trestné činnosti

Z předchozí kapitoly lze vyvodit, že definiční problém organizovaného zločinu spočívá z velké části v pojmu „organizování“, v našem prostředí lze totiž rozeznat různé skupiny s odlišným stupněm organizace, od relativně nízkého až po vysoce hierarchizované skupiny.

Specifické postavení v rámci skupinové trestné činnosti má „příležitostná skupina pachatelů“. Tato forma trestné součinnosti, jak vyplývá i z jejího názvu, vzniká nahodile, v důsledku momentální situace, a to buď těsně před spácháním trestného činu, nebo v jeho průběhu. Navenek je skupina anonymní, neprobíhá zde žádná dělba úkolů. Zjednodušeně lze říci, že v případě příležitostné skupiny jedná každý takzvaně „sám za sebe“. Pro příležitostnou skupinu je typické, že jednání jednotlivých aktérů je v mnoha případech ovlivněno tzv. davovou psychózou, kdy se i jedinci, kteří by za normálních okolností nepáchali trestnou činnost, nechají strhnout davem. Utváření příležitostných skupin pachatelů je neodmyslitelně spjata především s konáním veřejných akcí, jako jsou například sportovní utkání nebo různě motivované protestní akce.¹⁸

Druhou, časově stálejší skupinou je „parta“. Parta, na rozdíl od výše zmíněné příležitostné skupiny, vykazuje určitý stupeň hierarchie mezi svými členy. Cílem její existence ale zpravidla není trestná činnost, nýbrž uspokojení společných zájmů skupiny. Tyto zájmy jsou

---

¹⁸ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 103.

pak v některých případech uspokojovány právě prostřednictvím trestné činnosti, která ovšem vykazuje jen velmi nízký stupeň plánování.¹⁹

Za vyšší typ skupinové trestné činnosti je považována „organizovaná kriminální skupina“. Ta může vzniknout buďto za účelem spáchání jednoho zvlášť ziskového trestného činu nebo za účelem opakovaného páčání trestné činnosti, zpravidla téhož druhu. Pro organizované kriminální skupiny je typická pevná hierarchická struktura s vysokým stupněm organizovanosti.²⁰

Na vrcholu pomyslné pyramidy skupinové trestné činnosti stojí zločinecká organizace, jakožto nejvyšší a nejnebezpečnější typ trestné činnosti. Zločinecká organizace je zaměřená na soustavné a dlouhodobé páčání pečlivě plánované závažné kriminality s cílem dosáhnout co nejvyšších zisků, případně získat vliv či moc. Vysoký stupeň organizovanosti této skupiny se odráží v pevné zpravidla třístupňové hierarchii, přísné vnitřní kázni a striktní separaci jednotlivých článků za účelem izolace a ochrany nejvyššího řídicího centra.²¹

1.3 Pojmové znaky organizovaného zločinu

Na základě výše uvedených poznatků lze tedy vymezit několik podstatných znaků, jež jsou pro organizovaný zločin charakteristické:

- a) Soustavnost trestné činnosti spočívající především v páčání úmyslných, vysoce společensky nebezpečných trestných činů za účelem dosažení maximálních hmotných zisků či jiných výhod.²²
- b) Kontinuita v čase, jež předpokládá existenci zločinecké organizace nezávisle na jednotlivých členech. V českém prostředí je ovšem vhodnější používání termínu „kontinuita vazeb“, neboť po zatčení nejvyššího článku zločinecké organizace zpravidla dochází k zániku této skupiny. Nicméně kontakty mezi členy skupiny přetrvávají a mohou později posloužit jako základní kameny pro utváření nových zločineckých struktur.²³

---

¹⁹ KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 559.

²⁰ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 104-105.

²¹ Ibid.

²² KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 559.

²³ KUPKA, P., ŠMÍD, T. Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 306-307.

- c) Dělbá činnosti mezi jednotlivé členy skupiny, ale také využívání profesionálních externích pracovníků především z oblasti práva a informačních technologií.
- d) Hierarchicky uspořádaná organizační struktura zločinecké organizace vyznačující se vztahy nadřízenosti a podřízenosti s přesně vymezenými kompetencemi jednotlivých členů a přísnou vnitřní disciplínou.²⁴
- e) Subsidiární užití násilí, ke kterému se ovšem novodobé zločinecké organizace, v rámci snah o utajení své existence, uchylují jen v krajních případech, jakými jsou konkurenční boje s jinou zločineckou skupinou nebo případy vážného porušení vnitřní disciplíny. Obecně platí, že používání přímého fyzické násilí, typického pro klasické zločinecké organizace mafiánského typu, je v posledních desetiletích nahrazováno více sofistikovanějšími postupy. V našich podmínkách je v tomto ohledu velmi populární praktikou vydírání za pomoci kompromitujících materiálů.²⁵
- f) Legalizace zisků neboli tzv. praní špinavých peněz, jakožto činnost sloužící k zastírání původu ilegálně nabytého kapitálu. Za tímto účelem jsou nelegální zisky přelévány do fiktivně vytvořených firem, bankovních sektorů v zahraničí anebo jsou využity jako investice do nemovitostí či zlata.²⁶
- g) Typickým znakem zločineckých skupin vyššího stupně je pak pronikání do oficiálních společenských struktur, kde se prostřednictvím kompromitování a korumpování veřejných činitelů snaží získat vliv v oblasti politiky, veřejné správy a hospodářského dění.²⁷
- h) Mezinárodní působení a spolupráce organizovaných zločineckých skupin, jakožto důsledek globalizace a otevření hranic mezi jednotlivými státy.

1.4 Odlišení organizovaného zločinu od jiných druhů trestné činnosti

Skutečnost, že organizovaný zločin je diametrálně odlišný od jiných druhů kriminality, jsem zdůraznila již v úvodu této práce. Tato teze byla potvrzena také v předešlých kapitolách zaměřených na specifika tohoto fenoménu. Následující řádky tedy budou věnovány odlišení

---

²⁴ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 560.

²⁵ KUPKA, P., ŠMÍD, T. Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 308-309.

²⁶ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 561.

²⁷ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 561.

organizovaného zločinu od forem trestné činnosti, které jsou v praxi často mylně považovány za jakousi podmnožinu organizovaného zločinu.

Jedná se v první řadě o již dříve zmíněný terorismus, který ačkoliv vykazuje značnou dávku organizovanosti, se od organizovaného zločinu odlišuje hned v několika zásadních aspektech. Primárně je to motiv teroristických skupin, kterým na rozdíl od organizovaných zločineckých skupin není dosažení zisku, ale snaha o prosazení náboženských či ideologických zájmů a to zejména prostřednictvím násilí.²⁸ Násilí je také dalším z faktorů odlišujících tyto dvě formy trestné činnosti. Dá se říci, že idea terorismu je postavena na demonstraci násilí s cílem upoutat pozornost a vyvolat strach. Není tedy divu, že se teroristické organizace k mnohým útokům dokonce sami dobrovolně přihlašují. Pro modus operandi organizovaného zločinu je naproti tomu typická snaha svou činnost maximálně skrývat. Proto i násilí, jež bylo dříve charakteristické pro zločinecké skupiny tzv. mafiánského typu, je ve snaze působit seriózně a nepřitahovat nechtěný zájem veřejnosti organizovanými skupinami na území ČR užíváno převážně jako prostředek ultima ratio.²⁹

Na potřebu odlišení organizované zločinecké skupiny od skupiny teroristické reagovala i novela trestního zákoníku z roku 2017, která v § 129a zakotvila nový institut teroristické skupiny, za níž je považováno „*společenství nejméně tří trestně odpovědných osob, které má trvalejší charakter, je v něm provedena dělba činností mezi jeho jednotlivé členy, jeho činnost se vyznačuje plánovitostí a koordinovaností a je zaměřené na páčání trestného činu vlastizrady spáchané formou teroristického útoku nebo teroru (§ 309), trestného činu teroristického útoku (§ 311) nebo trestného činu teroru (§ 312)*“.³⁰ Spolu s tím byl v § 312a trestního zákoníku vytvořen nový trestný čin „účast na teroristické skupině“, následovaný zakotvením dalších tří trestných činů sloužících k ochraně před terorismem v širším slova smyslu.³¹ Ačkoliv Česká republika nebyla prozatím terorismem nikterak zasažena, pokládám tuto novelu za velmi příhodnou, neboť hrozba teroristických útoků je v celosvětovém měřítku stále aktuální a odpovídající právní regulace je důležitým krokem na cestě k jeho kontrole a včasnému potlačení.

Velmi spekulativním je také téma odlišení organizovaného zločinu od hospodářské kriminality. V tomto případě obdobně jako u terorismu lze za odlišující znak považovat motiv

---

²⁸ POJMAN, P. Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2013, s. 11.

²⁹ CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP, 2004, s. 30-31.

³⁰ Zákon č. 455/2016 Sb., kterým se mění trestní zákoník a další související zákony.

³¹ JELÍNEK, J. „Protiteroristická“ novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu. In: Bulletin advokacie [online]. 26. 4. 2017, [cit. 2018-01-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/protiteroristicka-novela-trestniho-zakoniku-poznamky-k-orientacnimu-studiu?browser=full>.

páchání trestné činnosti. Organizovaný zločin je totiž v první řadě orientován na zákazníka s cílem obstarat mu určitý statek či službu, které mu legální ekonomika nenabízí nebo jejichž získání legálním způsobem je omezeno či spojeno se značnými obtížemi. Lze tedy říci, že organizovaný zločin legální ekonomiku doplňuje a prostřednictvím aktivit jakými jsou nekalá soutěž, neodvádění daní nebo praní špinavých peněz ekonomiku poškozují nepřímo, na rozdíl od hospodářské kriminality, která legální ekonomiku napadá přímo a působí bez ohledu na potřeby zákazníka.³²

---

³² CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP, 2004, s. 27-28.

2. Příčiny vzniku organizovaného zločinu a jeho společenská nebezpečnost

2.1 Příčiny vzniku organizovaného zločinu na území ČR

Příčin, které podnítily expanzi organizovaného zločinu na našem území lze v rámci historického vývoje najít hned několik. Nicméně, pro lepší pochopení toho, co vlastně dovedlo organizovaný zločin až do jeho soudobé podoby, započnu výklad této kapitoly rokem 1989, který byl pro vzestup organizovaného zločinu klíčový.

Ačkoliv i před rokem 1989 existovaly na našem území zárodky organizovaného zločinu, striktní kontrola komunistického režimu neumožňovala existenci větších organizovaných skupin. Organizované kriminální aktivity tedy probíhaly převážně na úrovni dvou až tří členných skupin angažujících se především v oblasti poskytování nedostatkových komodit (tzv. podpultového zboží) a komodit, jež byly komunistickým režimem zakázány.³³

Byl to právě rok 1989, kdy pád komunistického režimu podnítil zásadní změnu v uspořádání politického aparátu a ekonomického systému. Centrálně plánovaná ekonomika socialistického režimu byla nahrazena tržním ekonomickým systémem, což se odrazilo i v restrukturalizaci vlastnických vztahů. Na takto vzniklou ekonomickou diskontinuitu ovšem oslabený státní aparát nedokázal včas zareagovat adekvátní právní regulací, což společně s liberalizací životních poměrů a nově vzniklými možnostmi svobodného trhu vytvořilo živnou půdu pro aktivity organizovaného zločinu. Privatizace, aukce a restituce, probíhající v rámci procesu transformace ekonomiky, jejichž prostřednictvím docházelo k ohromným majetkovým přesunům ze státních rukou do rukou nestátních subjektů, umožnily nově etablovaným zločineckým organizacím participovat na rozvíjejícím se trhu, kde si podvodným jednáním a úplatkářstvím při schvalování privatizačních projektů dokázaly obstarat obrovské množství kapitálu, který se stal stěžejním zdrojem pro jejich další kriminální aktivity.³⁴

Píše se druhá polovina 90. let 20. století a organizovaný zločin na našem území zažívá období rozkvětu. Otevření hranic spolu s pádem východního bloku učinilo z České republiky ideální tranzitní zemi pro přesun nelegálního zboží, služeb a kapitálu z východu na západ. S přílivem ilegálního zboží se na naše území začaly stahovat také cizojazyčné organizované skupiny pocházející převážně z oblastí Ukrajiny, Ruska, Albánie, Bulharska a Jugoslávie. Ty

---

³³ KUPKA, P., ŠMÍD, T. Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 95-97.

³⁴ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 134-135.

se při svých ilegálních aktivitách, spočívajících zejména v obchodu s drogami, prostituci a krádežích aut, začaly postupně spojovat s méně rozvinutými českými organizovanými skupinami. Právě tato spolupráce dala za vznik tzv. smíšeným organizovaným skupinám s převažujícím mezinárodním prvkem, které na území ČR ve velké míře operují dodnes.³⁵

Další zásadní mezník ve vývoji organizovaného zločinu na našem území představoval vstup České republiky do Evropské unie a s tím spojený volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu napříč členskými státy. Tato internacionalizace hospodářských a sociálních vztahů společně s následným zapojením naší země do systému schengenské spolupráce, v rámci níž došlo ke zrušení hraničních kontrol mezi státy Schengenského prostoru, otevřela organizovanému zločinu cestu k expanzi na nové trhy a umožnila rozšíření jeho působnosti do nových oblastí trestné činnosti.³⁶

Co se týče následného vývoje organizovaného zločinu na našem území, lze říci, že struktura organizovaného zločinu z hlediska etnického složení zločineckých skupin zůstala od jeho vzestupu v 90. letech minulého století takřka neměnná. Jedinou výjimku v tomto ohledu představuje ohromný vzestup kriminality zločineckých skupin z Vietnamu, které v posledních pěti letech pravidelně obsazují první příčky tabulek demonstrujících míru zastoupení cizinců na organizovaném zločinu v ČR.³⁷ Naproti tomu formy činnosti skupin organizovaného zločinu a jejich modus operandi prošly v důsledku reakce na měnící se politickou a ekonomickou situaci v naší zemi, zásadními změnami. Tradiční zločinecké struktury mafiánského typu se přeměnily na menší decentralizované jednotky, hojně využívající pomoc externistů a profesionálů především z oblasti práva, informačních technologií a ekonomie. Změna nastala také ve způsobu páchaní trestné činnosti, když násilná trestná činnost postupně ustoupila více latentním formám kriminality, z nichž se klíčovou stala korupce. Ta umožnila skupinám organizovaného zločinu nepozorovaně pronikat do oblasti státní správy a získat si zde důležité kontakty, což nejenže značně ztěžuje možnost jejich odhalení a potrestání, ale také zásadním způsobem zvyšuje společenskou nebezpečnost organizovaného zločinu, které bude věnována následující podkapitola.³⁸

---

³⁵ CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice – minulost, přítomnost, budoucnost. In: FIRŠTOVÁ, J., ZOUBKOVÁ, I. a kol. Kriminologie: aktuální problémy. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 159-160.

³⁶ CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky. Praha: IKSP, 2010. s. 13.

³⁷ Expertní analýzy pravidelně zpracovávané IKSP, konkrétně data obsažená v DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, tabulka č. 4, s. 38. srov. s MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, Praha: IKSP, 2014, tabulka č. 2, s. 34.

³⁸ CEJP, M., SCHEINOST, M. Co víme o organizovaném zločinu? In: Kriminalita očima kriminologů, Sborník. Praha: IKSP, 2010, s. 128.

2.2 Společenská nebezpečnost organizovaného zločinu

Jak jsem předznamenala již v úvodu práce, organizovaný zločin je v současné době považován za nejzávažnější nevojenskou hrozbu pro českou společnost. Co vedlo experty k tomuto názoru? A představuje tento navenek nenápadný fenomén v našich podmínkách skutečně tak zásadní hrozbu? Odpovědi na tyto otázky se za užití analýzy hlavních rizikových faktorů organizovaného zločinu pokusím objasnit v navazujícím výkladu.

Za nejzávažnější riziko plynoucí z organizovaného zločinu je v současné době považováno stále větší prorůstání organizovaného zločinu do orgánů státní správy. Organizovaný zločin cíleně vyhledává a využívá slabiny státního aparátu, v tomto ohledu je stále aktuálnějším tématem korupce veřejných činitelů a dalších vlivných osob. Zkorumpovanost státního aparátu totiž umožňuje zločineckým skupinám přímo, prostřednictvím svých dosazených členů, nebo nepřímo ovlivňovat činnost státních orgánů a to především v oblasti zadávání veřejných zakázek a čerpání prostředků z veřejných rozpočtů. Za účelem prosazení svých zájmů se organizovaný zločin snaží ovlivňovat dokonce i samotný legislativní proces a přizpůsobit tak finální podobu zákonných norem svým zájmům. Ukázkovým příkladem byla dle zprávy Bezpečnostní informační služby snaha některých subjektů ovlivnit podobu vládního návrhu Zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.³⁹ Prostřednictvím korupce si zločinecké skupiny zprostředkovávají také konexe a důležité kontakty v řadách policie a dalších bezpečnostních složek, ale i v oblasti justice, což v konečném důsledku vede k tomu, že valná část jejich kriminálních aktivit zůstává záměrně nepotrestána.⁴⁰

Tyto skutečnosti ovšem zůstávají v důsledku ohromné míry latence trestných činů spojených s korupcí očím běžného pozorovatele skryty. Velkou roli v tomto ohledu sehrávají i média, jež se prostřednictvím korupce ve svých řadách také dostávají do sféry vlivu zločineckých organizací. Právě schopnost organizovaného zločinu se bez jakéhokoliv vědomí veřejnosti podílet na rozhodování orgánů státu a ohromnou moc s tím spojenou osobně považují za největší problém státního aparátu. A to nejen z toho důvodu, že zločinecké organizace jsou svým vlivem teoreticky schopny zasahovat do každodenního života běžných obyvatel, ale především proto, že si zločinecké skupiny dokázaly v orgánech státní správy vytvořit silné

---

³⁹ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2016. In: BIS [online]. 27. 2. 2017 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy-historie.html>.

⁴⁰ POJMAN, P. Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2013, s. 60-61.

zázemí, jež jim zajišťuje všestrannou ochranu a je tudíž prakticky nemožné takto vzniklý stav zvrátit.

Není to ovšem jen oblast státní správy, do které se organizovaný zločin úspěšně etabloval, v touze po zisku začal hojně pronikat i do ekonomické sféry, do níž zasahuje hned v několika ohledech. V první řadě je to skutečnost, že zločinecké skupiny přenáší do ekonomiky své kriminální praktiky, jakými jsou korupce, podvody či vydírání, čímž dochází k přímému ovlivňování hospodářské soutěže. Druhý, poněkud sofistikovanější způsob napadání legální ekonomiky, spočívá ve vytváření legálních podniků tzv. paralelních společností, které působí jakožto krycí firmy pro nelegální aktivity zločineckých organizací. V neposlední řadě je běh ekonomiky narušován také vlivem ohromného množství ilegálně získaných finančních prostředků, jež do ekonomiky proudí v rámci procesu „praní špinavých peněz“, jehož prostřednictvím se zločinecké skupiny snaží zařadit ilegálně nabyté zisky zpět do běžného peněžního oběhu a tím zastřít pravý původ těchto prostředků.⁴¹

Další závažné riziko, jež pramení z organizovaného zločinu, představuje jeho schopnost zneužívat globální problémy. Ať už jsou to válečné konflikty, do kterých jsou zločinecké skupiny zainteresovány prostřednictvím proliferace zbraní hromadného ničení nebo špatná ekonomická situace v rozvojových státech a s ní související nelegální migrace, v obou případech mají aktivity zločineckých skupin klíčový význam pro budoucí vývoj politické situace ve světě.⁴²

V souvislosti s globálními problémy se v současné době spekuluje i nad možným propojením organizovaného zločinu s terorismem, což by bezpochyby vedlo ke vzniku zcela nového rozměru bezpečnostní hrozby. Dle názoru expertů z řad zpravodajských služeb jsou totiž organizované zločinecké skupiny díky svým rozsáhlým sítím kontaktů, arzenálu zbraní, ohromným finančním zdrojům a zkušeným jednotlivcům schopny zajistit teroristickým organizacím výborné logistické, operační i personální zázemí. To by teroristickým skupinám umožnilo zvýšit svou akceschopnost a spolu s tím i intenzitu a frekvenci teroristických útoků. Také z pohledu zločineckých organizací se spolupráce s terorismem může jevit jako velmi výhodná, neboť by pro organizované zločinecké skupiny znamenala další významný zdroj zisku, o který primárně usilují. Možné obavy jsou tedy na místě.⁴³

---

⁴¹ NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: Themis, 2003, s. 27-29.

⁴² POJMAN, P. Současný organizovaný zločin jako politický aktér a bezpečnostní hrozba. In: FIRSTOVÁ, J., ZOUBKOVÁ, I. a kol. Kriminologie: aktuální problémy. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 153-156.

⁴³ Spojí se terorismus organizovaným zločinem?. In: BIS [online]. 1. 3. 2007 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/clanek35a7.html?ArticleID=45>.

Výše popsanými hrozbami, ovšem výčet rizik plynoucích z organizovaného zločinu zdaleka nekončí. Aktivity, na kterých se zločinecké skupiny podílí, mohou totiž působit i nepřímé následky. Jako příklad lze uvést xenofobní nesnášenlivost ve společnosti, jež se v důsledku působení organizovaného zločinu, do kterého jsou často zapojeni cizinci ze zemí třetího světa, zvyšuje. Rostoucí míra xenofobie pak svým způsobem nahrává do karet organizovanému zločinu. Cizinci jsou totiž vlivem předsudků, stereotypů a rasistických nálad veřejným míněním spojovány s trestnou činností, což nutí hostitelské státy k neustálému zpřísnování legislativy upravující migraci. Příliš striktní právní úprava v tomto směru ovšem zároveň vede ke zvýšení zájmu o nelegální převaděčství zajišťované právě skupinami organizovaného zločinu.⁴⁴

Za podstatné riziko považují také schopnost organizovaného zločinu se velmi rychle adaptovat na nové podmínky. Organizovaný zločin kopíruje moderní trendy a to jak v oblasti technologického vývoje, tak ve sféře právní regulace určené k jeho postihu. Díky svému ohromnému kapitálu je v mnoha ohledech dokonce o krok napřed před policejními útvary. Příkladem toho může být skutečnost, že zločinecké skupiny často disponují nejmodernějším vybavením a špičkovou technikou, kterou si ozbrojené bezpečnostní sbory mohou jen zřídka dovést.⁴⁵ S tím je spojena i schopnost organizovaného zločinu expandovat do nových oblastí trestné činnosti, což lze v posledních pár letech vnímat především v souvislosti s počítačovou kriminalitou. Vlivu zločineckých skupin se ovšem nevyhnul ani nově se rozvíjející trh digitálních měn, který svým účastníkům umožňuje anonymně převádět obrovské množství financí, což zločineckým skupinám poskytuje ideální prostor pro legalizaci ilegálně nabytých zisků.

Z výše uvedených skutečností je patrné, že obsah pojmu organizovaný zločin se od počátku jeho vývoje poněkud změnil. Moderní organizovaný zločin boří hranice mezi legální a ilegální sférou, proniká do různých oblastí společenského života a svými aktivitami je schopen ovlivnit nejen dění v oblasti státní správy a ekonomiky ale i média a politickou situaci. Tato rizika je třeba si včas uvědomit a přistupovat k organizovanému zločinu nejen jako ke specifické formě kriminality, ale jako ke skutečnosti, která, jakkoliv se veřejnosti momentálně nemusí jevit jako problematická, může mít v budoucnu zásadní vliv na samotnou existenci našeho státu.

---

⁴⁴ CHMELÍK, J. Zločin bez hranic: vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu: učebnice pro vysoké školy bezpečnostně právního a kriminalistického zaměření. Praha: Linde, 2004. s. 58-61.

⁴⁵ Ibid.

3. Organizované zločinecké skupiny

V předcházejících kapitolách bylo na organizovaný zločin nahlíženo jako na specifický druh trestné činnosti. Ale jak se vlastně organizovaný zločin projevuje navenek, v čem spočívá organizovanost tohoto fenoménu, a proč je pro útvary Policie ČR tak obtížné tuto formu kriminality odhalovat? Odpovědi na tyto otázky se pokusím poskytnout v následujících podkapitolách pojednávajících o organizovaných zločineckých skupinách působících na území České republiky a ilegálních aktivitách, které zde vyvíjí. Dříve, než se ovšem zaměřím na konkrétní zločinecké skupiny, považuji za důležité upozornit na několik zásadních faktů figurujících v otázkách jejich zkoumání.

Prvním z nich je skutečnost, že téma organizovaných zločineckých skupin není v dnešní době už tak snadno uchopitelné jako v období jejich prvotního rozmachu, kdy na našem území figurovalo pouze několik klasických zločineckých skupin s tříčlankovou vnitřní hierarchií. V důsledku společenských, politických a ekonomických změn byly ovšem tyto klasické zločinecké struktury postupně modifikovány a z velké části nahrazeny méně organizovanými skupinami tzv. manažersko-podnikatelského typu. Ty, na rozdíl od klasických zločineckých skupin postavených na soustavném páčání zjevně ilegálních aktivit, jakými jsou zprostředkování nelegální migrace, vydírání, či obchod s drogami, inklinují k více sofistikované trestné činnosti, u níž je zpravidla velmi nízké riziko odhalení.⁴⁶ Mezi jejich ilegální aktivity tak patří zejména korupce veřejných činitelů, různé druhy podvodných jednání a pletichy při zadávání veřejných zakázek nebo následná legalizace výnosů z trestné činnosti.⁴⁷ Nutno dodat, že vznik moderních zločineckých skupin manažersko-podnikatelského typu s sebou přinesl také změnu ve vnímání organizovaného zločinu jako takového. Novodobé zločinecké skupiny už nepůsobí jako čistě ilegální entity, ale stále více pronikají i do legálních sfér s cílem budit dojem seriózního podnikatelského subjektu.

Modernizace organizovaných zločineckých skupin se podepsala také na jejich vnitřním uspořádání, pro zločinecké skupiny dříve příznačná hierarchická struktura ustoupila potřebě utajení skupiny, a při páčání trestné činnosti začaly být zločineckými skupinami hojně využívány služby jednotlivců, najímaných jakožto externí pomocníci skupiny. Ty lze dle povahy jimi vykonávané činnosti rozdělit na tzv. servisní články, jejichž úkolem je zajistit materiální zázemí a základní servis spočívající například ve výrobě falešných listin a dokladů, vedle servisních článků se na trestné činnosti skupiny podílí jednotlivci také v roli

---

⁴⁶ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 105.

⁴⁷ Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, MV ČR, s. 26.

vykonavatelů, kteří nejčastěji působí jako ilegální převaděči osob nebo distributoři drog. Poněkud specifickou kategorií jednotlivců představují jedinci, kteří jsou do činnosti zločinecké skupiny zapojeni nevědomě jako příležitostně najatí řidiči, či nic netušící turisté plnící roli „drogových mul“ v rámci přeshraničního transportu drog. Mimo výše zmíněných kategorií jednotlivců zapojují moderní zločinecké skupiny do své trestné činnosti taktéž experty z oblasti práva a účetnictví, jejichž působení je klíčové hlavně ve fázi po dokončení konkrétní trestné činnosti, kdy se za využití všemožných machinací a mezer v zákonech snaží, aby daná trestná činnost skupiny a její následky nezbudily nežádoucí pozornost veřejnosti.⁴⁸

Vedle výše popsaného procesu modernizace je současná struktura zločineckých skupin silně ovlivněna také procesy globalizace. Zločinecké skupiny, které dříve působily výhradně na území jednoho státu, neváhaly využít nové možnosti, jež přineslo zavedení čtyř základních svobod v rámci vnitřního trhu Evropské unie, a rozšířily pole své působnosti do nadnárodních sfér. V dnešní době se tak jen zřídka setkáme s organizovanými zločineckými skupinami, které jsou čistě národního charakteru, a obdobná situace panuje také v našich podmínkách, kde lze z hlediska jejich působnosti rozdělit zločinecké skupiny na: převážně tuzemské, smíšené a mezinárodní.⁴⁹

Z dlouholetých výzkumů expertů z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci vyplývá, že rozložení těchto tří typů skupin na našem území je až na drobnou odchylku, kterou představuje rok 2013, téměř neměnné, přičemž je nejvyšší procento trestných činů páchano smíšenými zločineckými skupinami.⁵⁰ Takto strukturované skupiny se z pohledu zločineckých organizací jeví jako nejvýhodnější zřejmě proto, že zapojení mezinárodního prvku značně ztěžuje jejich odhalování i následné vyšetřování.⁵¹ Pokud jde o konkrétní pachatele organizované trestné činnosti je podíl Čechů a cizinců také relativně stabilní, a až na rok 2013, kdy zde byla téměř dvojnásobná převaha tuzemských pachatelů, je poměr mezi zahraničním a domácím prvkem prakticky rovnoměrný.⁵² Tyto skutečnosti potvrzují také expertní analýzy zkoumajících zločinecké skupiny z hlediska národnostní struktury, dle kterých mají, vedle českých zločineckých skupin, na organizované trestné činnosti páchané na našem území

---

⁴⁸ CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky. Praha: IKSP, 2010. s. 19-20; KUPKA, P., ŠMÍD, T. Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 107-108.

⁴⁹ Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, MV ČR, s. 27.

⁵⁰ Viz. Příloha č. 1.

⁵¹ Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, MV ČR, s. 27.

⁵² Viz. Příloha č. 2.

dlouhodobě největší podíl asijské, ruskojazyčné a balkánské zločinecké skupiny.⁵³ Toto rozdělení skupin do čtyř sekcí dle národnosti zároveň výborně poslouží k prezentaci konkrétních zločineckých aktivit těchto skupin, kterými se budu podrobně zabývat v navazující části této kapitoly.

3.1 České zločinecké skupiny

České zločinecké skupiny dokáží pro svou trestnou činnost efektivně využít rozsáhlé sítě kontaktů, které jim poskytuje domácí prostředí. Prostřednictvím korupce, klientelismu a nepotismu tak nepozorovaně pronikají do oblastí státní správy, kde se podílí především na machinacích spojených se zadáváním veřejných zakázek a udělováním dotací z fondů Evropské unie.⁵⁴ Nutno dodat, že k ovlivňování státní správy nedochází jen na celorepublikové úrovni, zločinecké skupiny se stále více orientují také na regionální úřady, v nichž jsou mnohdy zaměstnání i nedostatečně kvalifikovaní úředníci, kteří představují živnou půdu pro korupční aktivity zločineckých skupin.⁵⁵ Není tedy divu, že za rutinní jsou v dnešní době považovány případy, kdy smlouva na veřejnou zakázku není uzavřena s dodavatelem, který nabízí nejvýhodnější cenu nebo nejlepší kvalitu, ale s dodavatelem předem dohodnutým, u něhož jsou náklady na zhotovení zakázky mnohonásobně vyšší, neboť část peněz po uzavření smlouvy převádí, jakožto dohodnutou úplatu na účet zkorumpované úřední osoby.

Z výše uvedeného příkladu je zřejmé, že pronikání do sféry státní správy je úzce provázáno s korupčními aktivitami. Ty zločineckým skupinám umožňují nejen prosadit si své zájmy, ale slouží zároveň jako „pojistka“ před odhalením, neboť zkorumpovaná strana svým jednáním naplňuje skutkovou podstatu trestné činu přijetí úplatku (§ 331 TZ), zpravidla v jednočinném souběhu s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 TZ, a nebude mít tudíž sebemenší zájem na tom, aby tyto skutečnosti vypluly na povrch.⁵⁶ Za účelem krytí nelegálních aktivit zločineckých skupin se tak subjekty korupce stále častěji stávají také příslušníci policie či státní zástupci, výjimkou ovšem nezůstávají ani případy, kdy jsou korumpováni i samotní soudci, kteří o uložení sankcí za organizovanou trestnou činnost

---

⁵³ Expertní analýzy pravidelně zpracovávané IKSP, konkrétně data obsažená v DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, tabulka č. 4, s. 38. srov. s MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, Praha: IKSP, 2014, tabulka č. 2, s. 34.

⁵⁴ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2016. In: BIS [online]. 24. 10. 2017 [cit. 2018-07-28]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2016-d30334e2.html>.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015-2017, MV ČR, s. 12.

rozhodují. V tomto kontextu bych ráda upozornila na trestní stíhání, které je v současné době vedeno proti jednomu z vysoce postavených soudců Vrchního soudu v Praze, právě kvůli podezření z přijímání úplatků a následnému zneužívání pravomoci veřejného činitele, čehož se měl dopustit hned v několika případech.⁵⁷

Jakým způsobem lze tedy korupci předcházet, když už i soudci, jejichž post je spjatý hned s několika „protikorupčními pojistkami“, jsou úplatní? Pokud nelze korupci zabránit pozitivními stimuly, mezi které bezpochyby spadá i výše platového tarifu soudců, je dle mého názoru nutné zaměřit se na motivaci negativní, tedy radikálně zvýšit sankce za trestné činy spáchané úředními osobami. Spolu s tím je samozřejmě nutné zpřísnit také kvalifikační podmínky personálu, neboť právě nedostatečná profesionalita některých úředních osob otevírá prostor pro korupční aktivity zločineckých skupin. Otázkou ovšem zůstává, do jaké míry bude zákonodárny sbor svolný ke změně stávající legislativy upravující tuto problematiku, když i jejich struktury jsou často protkány lobbisty spolupracujícími se zločineckými organizacemi.

3.2 Ruskojazyčné zločinecké skupiny

Ruskojazyčné neboli postsovětské zločinecké skupiny jsou reprezentovány především státními příslušníky Ruské federace, Ukrajiny a Arménie, a již od 90. let minulého století patří k nejaktivnějším zločineckým skupinám na našem území. Přestože jsou kriminální aktivity těchto skupin velmi podobné, je pro každou z národnostních struktur spadajících mezi ruskojazyčné zločinecké skupiny příznačné používání specifických kriminálních praktik. Z toho důvodu považuji za vhodné následující výklad rozčlenit do dvou oddílů, přičemž předmětem prvního oddílu bude trestná činnost ruských zločineckých skupin, oddíl druhý pak bude věnován ryze ukrajinským zločineckým strukturám. Arménské zločinecké skupiny záměrně opomím, neboť jejich míra zastoupení je ve srovnání s výše uvedenými skupinami nižší, a dostupné zdroje neposkytují natolik detailní informace, aby je bylo možné k výkladu použít.⁵⁸

---

⁵⁷ Policie zadržela soudce Elischera, obvinila ho z korupce a nadřezování. In: Česká Justice [online]. 13. 3. 2018 [cit. 2018-7-28]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/03/policie-zadrzela-soudce-elischera-obvinila-ho-z-korupce-a-nadrzovani/>.

⁵⁸ NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: Themis, 2003, s. 43 – 44.

3.2.1 Ruská zločinecká seskupení

Úzká provázanost a blízké vztahy České republiky a bývalého SSSR umožnily ruským zločineckým seskupením proniknout až do nejvyšších státních sfér, kde se obdobně jako české zločinecké skupiny snaží nezákonnými prostředky prosazovat své politické a ekonomické zájmy. Ve srovnání s praktikami korumpujících českých skupin se ovšem ruská seskupení uchylují k poněkud razantnějším postupům. Dominující v tomto ohledu je zejména vydírání a zavražďování konkurence s cílem působit na nezávislost hospodářské soutěže. Pokud jde o pronikání ruských struktur do legální ekonomiky nelze samozřejmě opomenout ani praní špinavých peněz, které patří spolu s vydíráním mezi nejfrekventovanější aktivity ruských zločineckých skupin na našem území.⁵⁹

Praní špinavých peněz slouží zločineckým skupinám k zastření původu ilegálně nabytých finančních prostředků, jež jsou v první fázi tohoto procesu v hotovosti vkládány na tuzemské bankovní účty. V další fázi, určené k zahrazení stop, jsou tyto finanční prostředky odděleny od jejich vkladatele buďto prostřednictvím řady mezinárodních finančních operací nebo jsou využity jako investice do zlata a jiných drahých kovů, nemovitostí, anonymních kryptoměn či základního kapitálu fiktivních společností zakládaných právě za tímto účelem. Společným cílem těchto procesů je oslabit transparentnost toků peněz, které se v poslední fázi praní špinavých peněz vrací ve formě „vypraných“ zisků zpět do rukou původního majitele.⁶⁰

Mimo výše uvedené činnosti se ruská zločinecká seskupení specializují také na krádeže automobilů, a s tím související pojistné podvody, na kterých se spolu s nimi aktivně podílejí také čeští státní příslušníci. Ti v těchto případech figurují jako takzvaní bílí koně, kteří si prostřednictvím leasingu pořizují luxusní automobily, jež jsou ale krátce na to zločineckou skupinou odcizeny a prodány do zahraničí. Údělem českých spolupachatelů je pak v roli falešných obětí danou krádež vozidla nahlásit a vyčkat na vyplacení pojistného plnění, ke kterému následně přibudou také procenta z prodeje odcizeného automobilu, což se z takto inscenovaných pojistných podvodů činí poměrně lukrativní „byznys“.⁶¹

---

⁵⁹ Expertní analýzy pravidelně zpracovávané IKSP, konkrétně data obsažená v DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, s. 40. srov. s MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, Praha: IKSP, 2014, s. 38.

⁶⁰ LUNDE, P. Organizovaný zločin: Zaslíbený průvodce nejuspěšnějším odvětvím světa. Praha: Mladá Fronta a.s., 2009, s. 46.

⁶¹ NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: Themis, 2003, s. 86 – 88.

3.2.2 Ukrajinská zločinecká seskupení

Ukrajinské organizované skupiny, nazývané též „brigády“, jsou jako jedny z mála zločineckých skupin, stále ještě nakloněny klasickým zločineckým praktikám postaveným na násilné trestné činnosti, jež je páchána především ve spojení s vydíráním, jakožto nejfrekventovanější trestnou činností ukrajinských brigád na našem území. V souvislosti s politickou situací na Ukrajině se ukrajinské zločinecké skupiny v posledních letech zaměřují také na trestnou činnost spočívající v padělání dokladů a nelegální migraci za účelem obchodování s lidmi.⁶²

Celý proces obchodování s lidmi přitom začíná již na samotné Ukrajině, kde zločinecké skupiny, v roli pracovních agentur, zprostředkovávají zájemcům za úplatu kontakty na své spojení v České republice, kteří je pod příslibem výhodné práce, zajištěného ubytování a dalších benefitů posléze nelegálně přepravují na naše území. Po překročení českých státních hranic není ovšem situace zdaleka tak růžová, jak pracovní agentury prezentovaly, a nově se přichází se tak musí potýkat s celou řadou problémů. Hned první zádrhel představuje administrativně i finančně komplikovaný proces získání pracovního víza, kdy ukrajinským imigrantům, neznajícím místní řeč ani podmínky pro udělování těchto víz, zpravidla nezbyvá nic jiného, než se opět obrátit na zločineckou organizaci, která je schopna potřebné dokumenty za nemalou úplatu obstarat. Tím ale útrapy ukrajinských imigrantů nekončí, po získání ilegálních dokladů jsou tito pracovníci sice zaměstnáni, ovšem za podmínek, které se ani zdaleka nepřibližují tomu, co bylo původně dohodnuto, a v mnoha ohledech jsou i v přímém rozporu s podmínkami upravenými tuzemským zákoníkem práce. Šance na vyvážnutí z této novodobé formy otrokářství jsou ovšem mizivé, v odchodu ukrajinským pracovníkům totiž brání nejen dluhy vůči zločinecké skupině, ale také strach, který v nich zločinecké skupiny prostřednictvím vydírání a pohrůzek násilí vzbuzují.⁶³

Obdobná situace se dotýká také ukrajinských žen, s nimiž ilegálně obchodují především menší pěti až desetičlenné ukrajinské zločinecké skupiny. Ty si nejprve vyhlédnou vhodnou oběť, kterou posléze unesou, a za využití falšovaných dokladů dopraví do České republiky, jakožto jednoho z hlavních tranzitních uzlů pro obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Od nás tyto ženy buďto míří dále na západ, převážně do Německa a Nizozemska, nebo jsou předány provozovatelům pohraničních erotických klubů, aby zde

---

⁶² DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, s. 40.

⁶³ NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: Themis, 2003, s. 104 -105; KUPKA, P., ŠMÍD, T.: Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: MUNI press, 2011, s. 160.

naplňovaly poptávku sexuálního turismu.⁶⁴ V této sféře trestné činnosti se aktivně angažoval také tzv. Onyskivův gang, který se v čele se Serkijem Onyskivem podílel na organizování prostituce ve městě Dubí v severních Čechách, kam pod záštitou výhodné práce skupina pravidelně dovážela dívky z Ukrajiny a Běloruska.⁶⁵

3.3 Asijské zločinecké skupiny

Co se týče národnostního zastoupení, měly od prvopočátků působení organizovaného zločinu na našem území naprostou převahu ruskojazyčné zločinecké skupiny, v období posledních deseti let se ovšem do popředí dostaly skupiny asijské, konkrétně pak Vietnamské etnikum, jež má v současné době největší podíl na organizované trestné činnosti páchané v České republice.⁶⁶

Vietnamské zločinecké skupiny soustředí své aktivity do třech hlavních oblastí, z nichž nejvýrazněji je jejich trestnou činností zasahováno do práv na ochranu průmyslového vlastnictví. Práva plynoucí z průmyslového vlastnictví vietnamské skupiny nerespektují a pravidelně je porušují tím, že si v méně vyspělých asijských zemích nechávají vyrábět šperky, parfémy a textilní výrobky nesoucí loga světově známých značek, jakými jsou Adidas, Gucci, Louis Vuitton, či Rolex. Tyto výrobky poté ve spolupráci s čínskými zločineckými skupinami dopravují do České republiky, kde jsou výkonnými články zločineckých skupin nabízeny zákazníkům jakožto zaručeně značkové zboží. Jedno z nejznámějších odbytišť těchto padělaných výrobků představuje pražská vietnamská tržnice Sapa, v níž jsou celní správou každoročně zabavovány tisíce kusů takto pozměněného zboží.⁶⁷ K porušování práv k ochranné známce a padělání zboží je ve většině případů přidružena i daňová trestná činnost, které se zločinecké skupiny dopouští zejména prostřednictvím padělání faktur a krácení celních poplatků při dovozu zboží ze států mimo EU.⁶⁸

---

⁶⁴ KUPKA, P., ŠMÍD, T.: Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: MUNI press, 2011, s. 152 – 153.

⁶⁵ Ibid., 124 – 125.

⁶⁶ Expertní analýzy pravidelně zpracovávané IKSP, konkrétně data obsažená v DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, tabulka č. 4, s. 38. srov. s MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, Praha: IKSP, 2014, tabulka č. 2, s. 34.

⁶⁷ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 140 – 141; Celníci v Sapě zabavili tisíce kusů padělaných značkových výrobků za 14 milionů korun. In: Aktuálně.cz [online]. 21. 7. 2017 [cit. 2018-8-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/celnici-v-sape-zabavili-tisice-padelku-pokud-by-je-prodali-v/r~617a3d766e0011e7b2b5002590604f2e/>.

⁶⁸ NOŽINA, Miroslav. Mezinárodní organizovaný zločin a bezpečnost občanů ČR. THE SCIENCE FOR POPULATION PROTECTION [online]. 2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/21/157.pdf>.

Vedle padělání značkových výrobků a daňových podvodů jsou vietnamské zločinecké skupiny proslulé také drogovou trestnou činností spočívající v zakládání a provozování velkoobjemových pěstíren marihuany. Tímto způsobem dokáží vietnamské zločinecké skupiny každoročně vyprodukovat okolo 30 až 40 tun marihuany, z níž je naprostá většina prodána na tuzemském trhu, zbytek je zločineckými skupinami vyvážen do sousedních států, Maďarska, Ukrajiny a Velké Británie.⁶⁹

V období posledních několika let byly celní správou řešeny též případy zapojení vietnamských skupin do obchodu s chráněnými živočišnými druhy. Velký rozruch v tomto ohledu vyvolala zejména kauza obchodování s tygry, v níž se spolu s vietnamskými státními příslušníky angažovali také čeští spolupachatelé, jejichž úkolem bylo zvířata zabít a následně zpracovávat za účelem prodeje do asijských zemí. Vývoz a prodej takto získaných tygřích produktů zprostředkoval asi šestapadesátiletý Vietnamec, který údajně celý proces obchodování s tygry organizoval.⁷⁰

3.4 Balkánské zločinecké skupiny

Vedle výše popsaných zločineckých skupin působí na našem území v menším měřítku také balkánská zločinecká seskupení, v čele s Albánci, pro které je již tradičně dominantní pašování a distribuce drog, především heroinu. Naše území přitom plní roli hlavního tranzitního bodu mezi východem a západem, a proto je albánskými skupinami využíváno jako strategická základna pro následnou redistribuci drog směřujících zejména do Velké Británie, Německa, Itálie a skandinávských zemí.⁷¹

3.5 Statistické údaje o působení organizovaných zločineckých skupin

Za účelem vytvoření reálného obrazu o působení organizovaných zločineckých skupin, bych v následujících řádcích ještě krátce shrnula vývojový trend organizovaného zločinu na našem území. Ten lze nejlépe sledovat prostřednictvím počtu registrovaných trestných činů účasti na organizované zločinecké skupině dle § 361 trestního zákoníku.

---

⁶⁹ Výroční zpráva NPC za rok 2016, SKPV PČR, s. 20.

⁷⁰ Celníci a policie našli čerstvě zastřeleného tygra, ve vazbě je i Berousek. In: ČTK [online]. 19. 7. 2018 [cit. 2018-8-12]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/celnici-a-policie-nalezli-cerstve-zastreleneho-tygrave-vazbe-je-i-berousek/1643531>.

⁷¹ NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: Themis, 2003, s. 139.

Z uvedených dat je patrné, že od roku 2010 počet registrovaných trestných činů účasti na organizované zločinecké skupině postupně narůstal a tento trend trval až do roku 2016, kdy došlo ke skokovému propadu v počtu zaregistrovaných skutků. Třebaže tento propad může signalizovat snížení míry působení organizovaných zločineckých skupin, je dle mého názoru na vině zejména změna v systému vykazování policejních dat zavedená v únoru roku 2016. Za těchto podmínek tedy není možné vyvozovat jednotné závěry o vývojovém trendu zločineckých skupin.⁷²

Nicméně za využití statistických dat vypovídajících o míře objasněnosti trestných činů naplňujících skutkovou podstatu § 361 trestního zákoníku, si lze utvořit alespoň obrázek o efektivitě policejního vyšetřování organizovaného zločinu. Objasněnost neboli trestné činy účasti na organizované zločinecké skupině, které byly policií vyšetřeny a u nichž byl zjištěn pachatel, se stabilně pohybuje okolo 80 %, což je vzhledem k rozsáhlé škále zabezpečovacích prostředků používaných zločineckými skupinami a komplikovanému vyšetřování organizované trestné činnosti, velmi solidní výsledek. V letech 2013 a 2015 byly dokonce objasněny všechny registrované trestné činy účasti na organizované zločinecké skupině, což lze nepochybně považovat za pozitivní dopad stále se rozšiřující policejní spolupráce se zahraničními bezpečnostními složkami.⁷³

Závěrem této kapitoly je třeba upozornit, že k výpovědní hodnotě výše uvedených dat je nutné přistupovat s určitým odstupem. I přesto, že výše uvedené údaje pochází přímo ze systému policejních statistik ESSK, nemohou vzhledem k ohromné míře latence organizované trestné činnosti odrážet skutečné trendy organizovaného zločinu, neboť velká část trestných činů naplňujících skutkovou podstatu § 361 trestního zákoníku není policií nikdy zjištěna. Do míry výpovědní hodnoty je nutné reflektovat také časté změny ve způsobu vykazování těchto dat a doposud nedokončený proces sjednocení policejních statistik a statistik Ministerstva spravedlnosti, což osobně považuji za jedno z hlavních úskalí pro detailnější zkoumání působení organizovaných zločineckých skupin. Abych ovšem nepůsobila jen jako věčný kritik, chtěla bych na úplný závěr zdůraznit, že dle interních informací byla za účelem sjednocení systému vykazování policejních statistik a statistik Ministerstva spravedlnosti již vytvořena pracovní skupina, která se tímto nelehkým úkolem v současné době zabývá.

---

⁷² Viz. Příloha č. 3.

⁷³ Viz. Příloha č. 4.

4. Prostředky boje proti organizovanému zločinu

Z předchozích kapitol popisujících rizika plynoucí z organizovaného zločinu a specifickou povahu této formy trestné činnosti je patrné, že organizovaný zločin představuje komplexní problém, proti němuž jsou klasické nástroje trestního práva neúčinné. Moderní organizovaný zločin dokáže pronikat do ekonomické i politické sféry a v naprosté většině případů operuje na území více než jednoho státu. Za účelem efektivní obrany je tedy nezbytné tomuto rozrůstajícímu se trendu organizovaného zločinu přizpůsobit také prostředky určené k jeho regulaci. V rámci této kapitoly se tedy zaměřím na hlavní prostředky a instituce v oblasti boje proti organizovanému zločinu, jejich vývoj a způsob jakým ovlivňují působení organizovaného zločinu na našem území.

4.1 Legislativní prostředky boje proti organizovanému zločinu

V oblasti boje proti organizovanému zločinu hrají klíčivou roli legislativní prostředky a to zejména prostředky trestního práva, o kterých se ovšem v této části práce zmíním jen okrajově, neboť se jimi podrobněji budu zabývat v následující kapitole nazvané „Právní regulace organizovaného zločinu“.

Základy právní úpravy organizovaného zločinu jsou zakotveny v ustanoveních zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), konkrétně pak v ustanovení § 129, jež vymezuje pojem „organizovaná zločinecká skupina“. Současný trestní zákoník dále v § 107 vymezuje podmínky, za nichž je možné pachatele trestného činu stíhat jakožto pachatele trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny a spolu s tím obsahuje také zvláštní ustanovení o trestání takového pachatele. V hlavě X. dílu sedmém zvláštní části trestního zákoníku je pak v § 361 definována skutková podstata trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině, ke které se váží také následná ustanovení o účinné lítosti (§ 362 TZ) a beztrestnosti agenta (§ 363 TZ).

Prostředky trestního zákoníku se v praxi realizují prostřednictvím procesně právních nástrojů upravených v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), jež vymezuje zvláštní nástroje sloužící k vyšetřování organizovaného zločinu a podmínky jejich použití. Mezi těmito nástroji lze zmínit kupříkladu odposlech a záznam telekomunikačního hovoru v § 88 trestního řádu, sledování osob a věcí (§ 158d TR) a stále velmi diskutabilní možnost použití agenta (§ 158e TR).

Ustanovení dotýkající se právní regulace organizovaného zločinu, především pak postavení a povinnosti příslušníků Policie ČR při vyšetřování organizovaného zločinu a předávání informací pro účely trestního řízení ve věci organizovaného zločinu, jsou obsažena také v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. V § 72 – § 74 tohoto zákona je uveden také stručný přehled tzv. podpůrných operativně pátracích prostředků, které zahrnují informátora, krycí prostředky, zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky. Tyto prostředky mohou být společně s nástroji, jež poskytuje trestní řád, použity při vyšetřování organizované trestné činnosti, své uplatnění ale naleznou i ve fázi již probíhající trestního řízení, kdy je potřeba zajistit ochranu identity některých participujících osob.⁷⁴

Vedle norem trestněprávního charakteru lze úpravu organizovaného zločinu nalézt také v dalších oblastech právní regulace. Tou je mimo jiné oblast celní správy, jež v rámci svého právního zakotvení v zákoně č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky rovněž upravuje podmínky použití podpůrných operativně pátracích prostředků, v této souvislosti používaných především za účelem zamezení nelegálního dovozu a vývozu určitých výrobků.⁷⁵

V reakci na některé specifické aktivity organizovaného zločinu na našem území došlo také k přijetí několika samostatných zákonů, tím je například nedávno novelizovaný zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo zákon č. 137/2001 Sb. o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením.

4.2 Politické nástroje boje proti organizovanému zločinu

Vedle norem trestněprávního charakteru jsou fenoménu organizovaného zločinu věnovány také prostředky, které ačkoliv nejsou právně závazné, poskytují stěžejní podklad pro činnost institucí a normotvorbu v oblasti boje proti organizovanému zločinu. V tomto ohledu je bezpochyby nejvýznamnějším strategický dokument vlády - Koncepce boje proti organizovanému zločinu (dále jen „Koncepce“), jež je v pravidelných, zpravidla tříletých intervalech, vypracována Ministerstvem vnitra. I přes svůj charakter doporučujícího dokumentu mají tyto materiály v oblasti boje proti organizovanému zločinu zásadní význam, neboť vytyčují hlavní cíle a opatření určené k regulaci a odhalování organizovaného zločinu a zároveň poskytují zhodnocení úspěšnosti plnění úkolů stanovených v textu Koncepce pro předcházející období.

---

⁷⁴ Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011-2014, MV ČR, s. 19.

⁷⁵ Srov. § 38 - § 43 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

V současné době je platná a účinná Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, schválená usnesením vlády č. 325 dne 23. května 2018, která ačkoliv navazuje na dříve vydané materiály, přináší i několik zásadních změn. Na první pohled je v tomto ohledu patrná prodloužená doba platnosti Koncepce, která nově činí šest let. Vedle toho došlo také ke změnám v obsahu a struktuře Koncepce, z níž byly vyčleněny Akční plány boje proti organizovanému zločinu, jež budou nadále vydávány jakožto samostatné strategické dokumenty sloužící k naplňování cílů Koncepce. Důvody těchto změn jsou ryze praktické, neboť umožňují v pravidelných dvouletých etapách, v nichž mají být akční plány přijímány, měnit a aktualizovat stanovená opatření, jejichž změna nebyla dříve možná jinak, než změnou Koncepce jako takové.⁷⁶

Mimo výše popsaných Koncepcí, jež jsou zaměřeny čistě na organizovaný zločin, lze do skupiny politických nástrojů určených k boji proti organizovanému zločinu zařadit také dokumenty věnující se specifickým oblastem trestné činnosti, která je v naprosté většině případů provozována organizovanou formou. Mezi tyto dokumenty patří Národní strategie protidrogové politiky, Národní strategie boje proti obchodování s lidmi a Strategie vlády v boji proti korupci.⁷⁷

4.3 Instituce určené pro boj s organizovaným zločinem

Potírání činnosti organizovaných zločineckých skupin se neobejde ani bez odpovídajících institucionálních nástrojů, jež jsou představovány soustavou subjektů určených pro boj s organizovaným zločinem.

Donedávna bylo možné za nejvýznamnější subjekt v tomto ohledu považovat speciální útvar Policie ČR – Útvar pro odhalování organizovaného zločinu (dále jen „ÚOOZ“), jež vznikl v roce 1995 důsledkem zrušení a reorganizace Ústředny kriminální policie (ÚKP), která od vzniku samostatné České republiky plnila roli ústředního orgánu v boji proti závažné trestné činnosti mající znaky organizovaného zločinu.⁷⁸ Činnost ÚOOZ spočívala v získávání informací o organizovaném zločinu, odhalování a vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti a zajišťování jeho pachatelů. ÚOOZ se podílel také na tvorbě koncepčních materiálů a poznatky získávané jeho činností se staly významným podkladem při utváření návrhů konkrétních opatření v boji s organizovaným zločinem. Smyslem toho útvaru bylo taktéž udržování

---

⁷⁶ Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, MV ČR, s. 3-4.

⁷⁷ Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, MV ČR, s. 5.

⁷⁸ ÚOOZ SKPV - Historie útvaru. In: Policie České republiky [online]. 31. 7. 2016 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/historie-utvaru.aspx>.

spolupráce s dalšími institucemi a orgány působí v oblasti regulace organizované trestné činnosti, včetně organizací působících na mezinárodní úrovni jakými jsou např. Interpol, Europol a další.⁷⁹

K 1. srpnu 2016 ÚOOZ jako takový zanikl, došlo totiž k jeho sloučení s dalším významným útvarem zabývajícím se regulací organizovaného zločinu, konkrétně s Úřadem pro odhalování korupce a finanční kriminality (dále jen „ÚOKFK“). Sloučení těchto dvou útvarů dalo za vznik novému policejnímu „superútvary“ v boji proti organizovanému zločinu - Národní centrále proti organizovanému zločinu SKPV (dále jen „NCOZ“). NCOZ je strategicky rozdělena do čtyři sekcí, které se svou činností specializují na konkrétní druhy kriminality od terorismu a extrémismu, přes organizovaný zločin až po kybernetickou kriminalitu. Rovněž odhalování a vyšetřování korupce a závažné trestné hospodářské činnosti je v gesci samostatné sekce působící v rámci činnosti NCOZ. Tím ovšem pole působnosti NCOZ zdaleka nekončí, v rámci své působnosti plní NCOZ taktéž funkci úřadu pro dohledávání majetku z trestné činnosti na území České republiky (Asset Recovery Office) a mimo jiné působí také jako Národní kontaktní bod pro terorismus.⁸⁰ Vzhledem ke skutečnosti, že korupce spolu s finanční kriminalitou jsou klíčovými atributy pro fungování organizovaných zločineckých skupin, považuji spojení těchto útvarů za v celku logický postup, jež umožní zkoumat a vyšetřovat všechny podezřelé zločinecké aktivity ve vzájemné souvislosti, čímž by mělo dojít ke značnému zefektivnění procesu odhalování a stíhání organizovaného zločinu.

V souvislosti s reorganizací výše popsaných útvarů bych ráda upozornila také na dle mého názoru poněkud nešťastné osamostatnění Národní protidrogové centrály (dále jen „NPC“), jež byla v roce 2001 vyčleněna z ÚOOZ a dodnes působí jako samostatná specializovaná jednotka v oblasti odhalování a vyšetřování trestných činů nedovolené výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy.⁸¹ Vzhledem k tomu, že drogová kriminalita je obdobně jako korupce a hospodářská kriminalita jedním z hlavních druhů trestné činnosti organizovaných zločineckých skupin na našem území, není mi úplně jasné, proč v této souvislosti byl použit opačný trend než ve výše uvedeném případě sjednocení ÚOOZ a ÚOKFK. Ideálních podmínek pro boj s organizovaným zločinem by podle mě bylo možné docílit právě efektivní spoluprací všech tří výše popsaných celorepublikových útvarů, jež by

---

⁷⁹ ÚOOZ SKPV - Činnost útvaru a jeho úkoly. In: Policie České republiky [online]. 31. 7. 2016 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/cinnost-utvaru-a-jeho-ukoly.aspx>.

⁸⁰ Národní centrála proti organizovanému zločinu. In: Policie České republiky [online]. 8. 6. 2016 [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu.aspx>.

⁸¹ Národní protidrogová centrála. In: Policie České republiky [online]. n. d. [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policie-ceske-republiky-narodni-protidrogova-centrala-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani.aspx>.

pro futuro mohly fungovat v rámci jednoho jediného zastřešujícího útvaru. Tím by se zjednodušilo předávání informací, ale také by se v mnoha ohledech zjednodušila agenda těchto útvarů, což by mohlo mít pozitivní dopad i na výdaje státního rozpočtu.

Vedle výše zmíněných výkonných útvarů působí na našem území také servisní útvary Policie ČR s celostátní působností, mezi které patří Útvar speciálních činností (ÚSČ), jež spolupůsobí při používání operativně pátracích prostředků a Útvar zvláštních činností (ÚZČ), jehož role spočívá především v zajišťování odposlechu a záznamu komunikačního provozu pro účely trestního řízení. Dále je mezi servisní útvary řazen také Útvar rychlého nasazení (URNA), který disponuje nejmodernějším technickým vybavením, jež mu umožňuje velmi rychle zasáhnout kdekoliv na území ČR, to z něj také činí jednu z nejúčinnějších zbraní proti pachatelům zvláště nebezpečných trestných činů.⁸²

K regulaci organizovaného zločinu na našem území významným dílem přispívá také činnost zpravodajských služeb, jejíž úpravu nalezneme v zákoně č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Dle § 3 tohoto zákona plní úlohu zpravodajských služeb v České republice tři útvary, z nichž asi nejznámějším je útvar Bezpečnostní informační služby (dále jen „BIS“) zaměřený na zabezpečování informací, jež by mohly ohrozit demokratické základy, svrchovanost, územní celistvost nebo významné ekonomické zájmy České republiky. V souvislosti s tím prověřuje BIS také informace z oblasti organizovaného zločinu a terorismu.

Vedle BIS působí na našem území také Úřad pro zahraniční styky a informace, který zabezpečuje informace důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky mající původ v zahraničí a útvar Vojenského zpravodajství působící v oblasti zabezpečování informací souvisejících s obranou a bezpečností České republiky jako takové.⁸³

Pokud jde o subjekty působící v boji proti organizovanému zločinu, nelze opomenout ani podíl specifických subjektů, jejichž primárním účelem sice není boj s organizovaným zločinem, nicméně s ohledem na jejich zaměření je jejich působení v oblasti regulace organizovaných zločineckých aktivit více než žádoucí. Jedním z těchto specifických útvarů je Ministerstvo vnitra, které je dle zákona č. 2/1969 Sb., tzv. kompetenčního zákona, gestorem problematiky organizovaného zločinu. V rámci svých kompetencí je Ministerstvo vnitra také povinno pravidelně zpracovávat Koncepti boje proti organizovanému zločinu, o níž bylo

---

⁸² NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 315-316.

⁸³ Blíže srov. § 5 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky.

pojednáno v předcházející kapitole. Vedle Ministerstva vnitra se boje proti organizovanému zločinu aktivně účastní také Ministerstvo financí a to především prostřednictvím Finančně analytického úřadu, jehož činnost spočívá zejména v zajišťování podnětů a kontrolní činnosti v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, a to nejen na národní úrovni, ale i v rámci zahraniční spolupráce s dalšími subjekty působícími v této oblasti. V oblasti ochrany před závažnou hospodářskou kriminalitou páchanou v organizované formě působí také orgány Celní správy ČR, které se zaměřují mimo jiné na trestnou činnost spočívající v porušování práv duševního vlastnictví, dovozu a vývozu OPL a jedů a v posledních letech také masivně vzrůstajícího nelegálního obchodu s exempláři ohrožených rostlin a živočichů chráněných Úmluvou o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITIES).⁸⁴

Pro efektivní činnost výše uvedených subjektů je samo sebou nezbytná jejich vzájemná spolupráce, za jejíž pomyslný vrchol lze považovat vznik speciální jednotky nazvané „Daňová kobra“. Ta představuje společný tým tvořený členy NCOZ, Celní správy a Finanční správy, který se zaměřuje na oblast daňové kriminality, zejména pak daňových úniků v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně. Cílem této jednotky je tedy zabezpečit řádný výběr daní a navrácení nelegálně získaných prostředků zpět do státního rozpočtu. Meziřesortní spolupráce posiluje oblast ochrany ekonomiky, neboť umožňuje týmu Daňové kobry včas identifikovat daňové úniky a zabránit jejich dokonání, o čemž svědčí také skutečnost, že Daňová kobra dokázala od svého vzniku v roce 2014 zachránit již 8,9 miliard korun, o které mohla být česká ekonomika ochuzena.⁸⁵

4.4 Mezinárodní spolupráce v oblasti boje proti organizovanému zločinu

V důsledku internacionalizace organizovaného zločinu, k níž dochází v průběhu posledních dvou desetiletí, se pole působnosti organizovaných zločineckých skupin závratně rozrostlo. Ryze národní organizovaný zločin lze v současné době považovat za jakousi raritu. Organizované zločinecké skupiny totiž působí napříč několika zeměmi i světadíly a v mnoha případech i vzájemně spolupracují. Všechny tyto okolnosti vedou k tomu, že národní trestněprávní prostředky sami o sobě nedokáží zajistit potřebnou ochranu, a proto je v oblasti boje proti organizovanému zločinu nezbytně nutná spolupráce na nadnárodní úrovni.⁸⁶

---

⁸⁴ Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011-2014, MV ČR, s. 17.

⁸⁵ O Daňové kobře. Daňová kobra [online]. n. d. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://www.danovakobra.cz/>.

⁸⁶ BUDKA, I. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2017, s. 9.

Vzhledem k tomu, že Česká republika je členem vícero mezinárodních organizací, je mezinárodní spolupráce vykonávána hned na několika úrovních.

4.4.1 Mezinárodní spolupráce na celosvětové úrovni

Na celosvětové úrovni se od 90. let minulého století v oblasti boje proti nadnárodnímu organizovanému zločinu angažuje OSN. První snahy čelit organizovanému zločinu ze strany OSN lze datovat již do roku 1994, kdy byla z podnětu Hospodářské a sociální rady OSN svolána Světová ministerská konference o organizovaném transnacionálním zločinu v Neapoli. Při této příležitosti došlo k přijetí dvou dokumentů upozorňujících na rizika plynoucí z mezinárodního organizovaného zločinu, potřebu právní regulace a spolupráce na mezinárodní úrovni, konkrétně se jednalo o tzv. Neapolskou politickou deklaraci (Naples Political Declaration) a Celosvětový akční plán proti transnacionálnímu organizovanému zločinu (Global Action Plan against Organized Transnational Crime),⁸⁷ jež nad rámec výše uvedených doporučení, upozornil také na potřebu zavedení trestného činu účasti ve zločinecké organizaci (terminologií tehdejšího trestního zákoníku – zločinném spolčení) do právních řádů jednotlivých států a potřebu regulace právní odpovědnosti právnických osob.⁸⁸ Tyto dokumenty, i přes svůj doporučující charakter daly základ budoucí mezinárodní spolupráci v oblasti potírání organizovaného zločinu.

O několik let později, v roce 2000, došlo ke schválení Úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (dále jen „Úmluva“) a vize jednotného mezinárodního dokumentu proti organizovanému zločinu se tak stala skutečností. Cílem Úmluvy bylo především sjednotit postup proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a usnadnit tak vzájemnou spolupráci mezi státy. Za tímto účelem bylo signatářským státům stanoveno několik požadavků, mezi nimiž lze zmínit kupříkladu kriminalizaci určitých jednání souvisejících s organizovaným zločinem, jako je účast na zločinecké skupině, korupční jednání či praní špinavých peněz. Úmluva proti nadnárodnímu organizovanému zločinu se zasloužila také o harmonizaci terminologie týkající se organizovaného zločinu ve vnitrostátních právních rádech signatářských států, když ve svém druhém článku poskytla jasné vymezení základních pojmů popisujících organizovaný zločin. Tato terminologie byla v rámci velké novely trestního zákoníku v roce 2009 převzata i do právního řádu České republiky, čímž došlo k nahrazení do

---

⁸⁷ Srov. Rezoluce Valného Shromáždění OSN - A/RES/49/159 ze dne 23.12.1994.

⁸⁸ BÍLKOVÁ, V., NOVÁKOVÁ, J., ŠTURMA, P. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 84.

té doby používaného institutu „zločinného spolčení“ termínem „organizovaná zločinecká skupina“.⁸⁹

Bez nadsázky lze tedy říci, že Úmluva představuje doposud nejširší právní rámec pro spolupráci v oblasti regulace organizovaného zločinu. O jejím významu svědčí ostatně i skutečnost, že k červenci minulého roku ji podepsalo již 147 států,⁹⁰ včetně České republiky, která ji sice podepsala již v roce 2000, k její ratifikaci ovšem došlo až v roce 2013.⁹¹ Součástí Úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu jsou také tři dodatkové protokoly: Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich částí, komponentů a munice a obchodu s nimi; Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, moři a letecky a Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi, které na Úmluvu navazují a doplňují ji o regulaci specifických problémů.⁹²

Vedle komplexní úpravy zakotvené ve výše popsané Úmluvě vznikly na půdě OSN také mezinárodní úmluvy zaměřené na regulaci nejrozšířenějších nelegálních aktivit organizovaného zločinu, které taktéž významně přispěly ke zformování české právní úpravy v oblasti potírání organizovanému zločinu. Mezi těmito dokumenty za zmínku rozhodně stojí Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, přijata dne 20. 12. 1988 na konferenci OSN ve Vídni. Ta vedle kriminalizace jednání souvisejících s drogovou kriminalitou zavádí v článku 3 rovněž povinnost signatářských států přijmout opatření sloužící k zajištění výnosů z drogové trestné činnosti a právnímu postihu legalizace takto získaných výnosů.⁹³ V této souvislosti nelze opomenout ani význam Úmluvy OSN proti korupci přijaté v roce 2003, jež obsahuje soubor pravidel určených k zefektivnění boje proti korupci na globální úrovni, včetně opatření sloužících k prevenci a postihu praní špinavých peněz. K ratifikaci této Úmluvy Českou republikou došlo ovšem v důsledku chybějící vnitrostátní právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob až o deset let později.⁹⁴

V souvislosti s činností OSN v oblasti boje proti organizovanému zločinu považují za podstatné zmínit také jeho vzájemnou spolupráci s Interpolem, jakožto další mezinárodní organizací působícím v oblasti boje proti organizovanému zločinu. Interpol neboli International Criminal Police Organization je, jak název napovídá, mezinárodní policejní organizací, jejímž

---

⁸⁹ CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP, 2004, s. 63-64.

⁹⁰ United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols. In: UNODC [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>.

⁹¹ Sdělení č. 75/2013 Sb. - Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu ze dne 17.10.2013.

⁹² CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP, 2004, s. 70-73.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ SCHEINOST, M. Dokumenty OSN ke korupci a organizovanému zločinu. Praha: IKSP, 2008, s. 4-5.

úkolem je zabezpečovat spolupráci kriminální policie mezi jejími 192 smluvními státy. Tato spolupráce je zajišťována prostřednictvím Národních ústředí, působících jakožto pobočky Interpolu v jednotlivých členských státech. V České republice je tímto orgánem od roku 1992 pracoviště Národní ústředny Interpolu v Praze, jež plní úlohu kontaktního místa s národními ústředními v dalších členských státech a také s Generálním sekretariátem Interpolu sídlícím ve francouzském Lyonu. Působnost Interpolu má poměrně široký záběr, z oblasti aktivit souvisejících s organizovaným zločinem tak lze vyzdvihnout například jeho činnost v oblasti boje proti obchodu s narkotiky, padělání peněz a dokumentů nebo obchodování s lidmi včetně organizování prostituce.⁹⁵

4.4.2 Mezinárodní spolupráce na úrovni Evropské unie

Boj proti nadnárodnímu organizovanému zločinu je aktivně veden na také úrovni Evropské unie, která v tomto ohledu disponuje poměrně širokou škálou prostředků i subjektů usnadňujících vzájemnou spolupráci členských států. Jedním z těchto subjektů je Evropský policejní úřad neboli Europol, který působí jakožto agenda Evropské unie určená k prevenci a boji proti organizované trestné činnosti, terorismu a závažné trestné činnosti s mezinárodním prvkem. Mezi hlavní úkoly Europolu patří zejména práce s informacemi o nadnárodním organizovaném zločinu a jejich předávání příslušným orgánům dotčených států. K usnadnění přenosu těchto informací je v každém členském státě zřízena národní jednotka Europolu, která funguje jako styčný subjekt mezi Europolem a orgány daného členského státu. V České republice plní úlohu národní jednotky odbor mezinárodní policejní spolupráce PP ČR. Práci s informacemi ale výčet pravomocí Europolu zdaleka nekončí, jeho pravomoci jsou nadále posilovány, díky čemuž je Europol dokonce oprávněn koordinovat vyšetřování organizované trestné činnosti v jednotlivých členských státech nebo navrhnout zřízení společných vyšetřovacích týmů (Joint Investigation Teams) dle čl. 13 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie. Důležitou roli v oblasti přeshraniční spolupráce hrají také tzv. styční důstojníci (European Liaison Officers), kteří jsou prostřednictvím Europolu vysíláni do vybraných problematických zemí, kde se ve spolupráci s tamními orgány podílí na předcházení a vyšetřování trestné činnosti.⁹⁶

---

⁹⁵ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 315-316.

⁹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol).

Vedle Europolu a zároveň v úzké spolupráci s ním působí na úrovni EU také Eurojust, jakožto Evropská jednotka soudní spolupráce vzniklá za účelem podpory a zdokonalování spolupráce členských států při vyšetřování a stíhání závažné nadnárodní trestné činnosti páchané v organizované formě. K výkonu svých pravomocí využívá Eurojust tzv. národní členy, kteří jsou k Eurojustu dočasně přiděleni členskými státy, aby zde plnily úkoly, k nimž je opravňuje zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. V České republice je národní člen jmenován ministrem spravedlnosti na čtyřleté funkční období z řad státních zástupců působících u Nejvyššího státního zastupitelství.

Značný přínos pro vyšetřování a stíhání nadnárodního organizovaného zločinu má také evropský zatýkácí rozkaz (European Arrest Warrant), jež je definován jako *soudní rozhodnutí, které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal vyžádanou osobu za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojené s odnětím osobní svobody*.⁹⁷ Evropský zatýkácí rozkaz byl do unijního práva zaveden dne 13. června 2002 jakožto Rámcové rozhodnutí Rady EU s cílem zjednodušit a zefektivnit proces vydávání pachatelů a osob podezřelých ze spáchání trestného činu do jiného členského státu. Ke dni své účinnosti tak evropský zatýkácí rozkaz nahradil původní extradiční systém vydávání pachatelů trestné činnosti mezi členskými státy EU a spolu s tím přinesl do sféry přeshraničního předávání osob kýžené změny.

Na první pohled je patrná už samotná změna pojmu, kdy namísto vydání pachatele tedy takzvané extradici, dochází na základě evropského zatýkácího rozkazu k předání pachatele (surrender). Institut evropského zatýkácího rozkazu přenesl rozhodovací pravomoci v oblasti přeshraničního předávání osob z moci výkonné na justiční orgány členských států, kterým navíc stanovil pevné lhůty, v nichž musí o předání rozhodnout, čímž došlo k výraznému urychlení celého procesu předávání pachatelů. Ke zjednodušení tohoto procesu vedlo také zavedení zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí. Na základě této zásady již vykonávající justiční orgán nepřezkoumává trestní řízení vedené ve vystavujícím státě (tj. stát, který vystavil evropský zatýkácí rozkaz), ale pouze zjišťuje, zda jsou splněny podmínky stanovené v právní úpravě evropského zatýkácího rozkazu. Pakliže jsou tyto podmínky splněny, je justiční orgán povinen vykonat zatýkácí rozkaz a danou osobu vydat. Výjimku z této povinnosti představují případy, kdy pachatel není vzhledem ke svému věku dle právní řádu vykonávajícího státu trestně odpovědný nebo případy, kdy se na trestný čin, pro který byl zatýkácí rozkaz vydán, vztahuje rozhodnutí o amnestii.

---

⁹⁷ Čl. 1 odst. 1 Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkáčím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/582/5VV).

Pokud je řeč o změnách, které přinesl institut evropského zatýkacího rozkazu, nelze opomenout, ani specifikum stanovené pro trestné činy taxativně vyčtené v čl. 2 odst. 2 Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu. Pro tyto trestné činy totiž není vyžadováno splnění požadavku oboustranné trestnosti, což v praxi znamená, že vykonávající stát je povinen pachatele takového trestného činu předat i v případech, kdy jeho jednání dle národního práva nezakládá trestněprávní odpovědnost.⁹⁸

Implementace evropského zatýkacího rozkazu do vnitrostátního právního řádu se v důsledku rozsáhlých změn neobešla bez komplikací. Jednoznačně největší kámen úrazu v tomto ohledu představovala nově uzákoněná možnost předávat na základě evropského zatýkacího rozkazu i vlastní státní příslušníky, což bylo dle předešlých principů ovládajících extradici výslovně zakázáno. A právě z tohoto důvodu byl evropský zatýkací rozkaz respektive jeho implementované znění novelizující trestní zákoník a trestní řád napadeno u Ústavního soudu jako protiústavní. Skupina poslanců a senátorů spatřovala v tomto případě rozpor s čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který stanovuje, že „*Každý občan má právo na svobodný vstup na území České a Slovenské Federativní Republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.*“ a požadovala zrušení některých implementovaných ustanovení.

Ústavní soud, ovšem tento názor nesdílel, návrh na zrušení výše zmíněných ustanovení zamítl a potvrdil ústavní konformitu zakotvení evropského zatýkacího rozkazu v národní právní úpravě. Při svém rozhodování přitom poukázal na povinnost eurokonformního výkladu, který je dle čl. 1 odst. 2 Ústavy České republiky nutno aplikovat na tento případ. Soud taktéž zdůraznil, že předání státního občana za účelem trestního stíhání do jiného členského státu je pouze dočasné a je možné pouze pro konkrétně vymezený skutek. Tento občan tedy neztrácí právní pouto k České republice a po skončení řízení se může vrátit zpět na její území, kde také případně vykoná uložený trest. Mimoto lze i samotné předání státního příslušníka nebo osoby s trvalým pobytem na území vykonávajícího státu podmínit tím, že po vyslechnutí bude tato osoba do vykonávajícího členského státu navracena.⁹⁹ Za těchto podmínek tedy nelze legalitu institutu předání dle evropského zatýkacího rozkazu zpochybňovat.¹⁰⁰

V souvislosti s výše uvedenými subjekty je třeba zmínit také roli Schengenského informačního systému (SIS), který od zániku vnitřních hranic mezi státy Schengenské smlouvy

---

⁹⁸ Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/582/5VV) ve znění § 207 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

⁹⁹ Čl. 5 odst. 3 Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/582/5VV).

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 66/04, publikován pod č. 434/2006 Sb.

slouží jako bezpečnostní databáze shromažďující informace o pohřešovaných nebo hledaných osobách a všemožných věcech od cestovních dokladů až po osobní vozidla. Tento systém funguje na bázi sdílení informací mezi členskými státy, které se na spolupráci podílí prostřednictvím svých národních centrál (Supplementary Information Request at the National Entry zkráceně SIRENE). V České republice plní úlohu národní centrály SIRENE odbor mezinárodní policejní spolupráce PP ČR.¹⁰¹ Za účelem zajištění chodu Schengenského informačního systému jsou národní centrály jednotlivých členských států povinny zabezpečovat přenos informací z národních registrů do Schengenského informačního systému a pravidelně tyto informace aktualizovat. Mimoto slouží národní centrály jako ústřední místa pro přeshraniční sledování a pronásledování, ale i pátrání po osobách na základě evropského zatýkacího rozkazu. Za tímto účelem národní centrály vyhodnocují záznamy o hledaných osobách, provádí lustraci v národních databázích a koordinují veškerá opatření spojená se zásahem vůči hledané osobě.¹⁰²

Institut Schengenského informačního systému ovšem zdaleka nezavršuje výčet prostředků mezinárodní spolupráce na úrovni Evropské unie, kromě výše popsanych subjektů je pro EU příznačná také rozsáhlá legislativní úprava organizovaného zločinu. Určitý základ právní úpravy organizovaného zločinu lze nalézt již v zakládajících smlouvách Evropských společenství, nicméně pro boj s organizovaným zločinem mají daleko větší význam konkrétní úmluvy a směrnice, jež jsou přijímány za účelem právní regulace užšího spektra této problematiky. V této souvislosti bych ráda upozornila na nedávno přijatou směrnici o evropském zatýkacím příkazu v trestních věcech (2014/41/EU) a směrnici o používání údajů jmenné evidence cestujících pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických činů a závažné trestné činnosti (2016/618/EU), neboť obě značnou měrou přispěly k zefektivnění fáze dokazování v procesu mezinárodní justiční spolupráce.¹⁰³

4.4.3 Mezinárodní spolupráce na jiných úrovních

Boj proti organizovanému zločinu je však veden i na jiných úrovních, než jakými je OSN či Evropská unie. V tomto ohledu považuji za stěžejní činnost Rady Evropy, na jejíž půdě došlo k přijetí takových mezinárodních úmluv, jakými jsou Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu z roku 1995 nebo Úmluva o počítačové kriminalitě.

---

¹⁰¹ BUDKA, I. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2017, s. 41-42.

¹⁰² SIRENE – Činnost Národní centrály SIRENE. In: Policie České republiky [online]. n. d. [cit. 2018-07-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/cinnosti-narodni-centraly-sirene-373136.aspx>.

¹⁰³ Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, MV ČR, s. 59.

Jak praní špinavých peněz tak počítačová kriminalita přitom představují jedny z nejpálčivějších problémů, které aktivity soudobého organizovaného zločinu skýtají.¹⁰⁴

Pozornost si ovšem zaslouží i nelegislativní instrumenty Rady Evropy, mezi nimiž lze jmenovat kupříkladu Skupiny států proti korupci neboli GRECO, či konference OCTOPUS zaměřené na problematiku transnacionální kyberkriminality. Ty jsou Radou Evropy konány pravidelně již od roku 2007 a v současné době představují jednu z největších platforem pro výměnu informací týkajících se fenoménu kyberkriminality.¹⁰⁵

Vedle Rady Evropy usiluje o regulaci negativních následků transnacionálního organizovaného zločinu i Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Také v rámci činnosti OECD došlo k přijetí několika významných úmluv, kterými se v ovšem této práci podrobněji nezabývám, neboť jejich význam je marginální ve srovnání s právní úpravou, kterou poskytují bilaterální smlouvy uzavřené mezi Českou republikou a státy, z nichž pochází valná většina pachatelů organizované trestné činnosti působících na našem území. Právě tyto bilaterální smlouvy totiž umožňují aplikovat specifickou právní úpravu pro konkrétní stát, čímž se značně zvyšuje efektivita mezinárodní spolupráce. Za velký úspěch lze v tomto směru považovat kupříkladu smlouvy o policejní spolupráci s některými zeměmi západního Balkánu (tj. Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Makedonie), které vstoupily v platnost v roce 2014.¹⁰⁶

Také Smlouva o předávání odsouzených osob a Smlouva o spolupráci v boji proti trestné činnosti uzavřené s Vietnamskou socialistickou republikou, v červnu minulého roku by měly vést ke značnému posunu v boji proti organizovanému zločinu a to především v souvislosti s vyšetřováním a objasňováním drogové kriminality, jež je vietnamskými zločineckými skupinami na našem území páchána nejčastěji.¹⁰⁷

Několik posledních let probíhají také snahy o uzavření smlouvy o spolupráci v boji proti trestné činnosti s Čínskou lidovou republikou. Posilující obchodní vztahy s Čínskou lidovou republikou totiž umožnily čínským zločineckým skupinám expandovat na český trh, kde jejich ilegální činnost, spočívající zejména v porušování autorských práv a práv ochranné známky,

---

¹⁰⁴ CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP, 2004, s. 57.

¹⁰⁵ Octopus Conferences. In: Council of Europe [online]. 2018 [cit. 2018-7-5]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/octopus-conference>.

¹⁰⁶ Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015-2017, MV ČR, s. 19 – 20.

¹⁰⁷ Společné prohlášení mezi Českou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou u příležitosti státní návštěvy prezidenta republiky Miloše Zemana ve Vietnamu. In: Pražský hrad [online]. Tiskové zprávy Pražského hradu, 8. 6. 2017 [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-mezi-ceskou-republikou-vietnamskou-socialistickou-republikou-u-prilezitosti-statni-navstevy-prezidenta-republiky-milose-zemana-ve-vietnamu-13433>.

ročně působí miliardové ztráty.¹⁰⁸ Vzhledem k vysoké sofistikovanosti čínských zločineckých skupin a jejich globálnímu působení je pro potlačení nelegálních aktivit určitý stupeň mezinárodní spolupráce nezbytný. Čínská lidová republika ovšem snahy o dosažení spolupráce ze strany ČR dlouho dobu opomíjela, za určitý pokrok lze považovat až podepsání Memoranda o spolupráci orgánů veřejné žaloby („*Memorandum of understanding between The Supreme public prosecutor's office of the Czech republic and The Supreme people's Procuratorate of The People's republic of China*“) z roku 2016, jež má vést ke vzájemně výměně poznatků a informací v boji s globálním zločinem.¹⁰⁹

---

¹⁰⁸ Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015-2017, MV ČR, s. 39 - 40.

¹⁰⁹ Zeman podepsal spolupráci s generálním prokurátorem Číny Ťien-mingem. In: Česká justice [online]. 9. 4. 2016 [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/zeman-podepsal-spolupraci-s-generalnim-prokuratorem-ciny-tien-mingem/>.

5. Právní regulace organizovaného zločinu

V předcházejícím výkladu jsem se podrobně zaobírala všemožnými prostředky boje proti organizovanému zločinu, záměrně jsem však pouze nastínila možnosti, které poskytuje soudobá legislativní úprava tohoto fenoménu. Vzhledem k tomu, že právní prostředky představují jádro boje proti organizovanému zločinu, rozhodla jsem se jim věnovat celou samostatnou kapitolu. V té se zaměřím nejprve na hmotněprávní úpravu organizovaného zločinu, poté představím prostředky trestního řádu určené k odhalování a vyšetřování organizované trestné činnosti a neopomenu zmínit ani instituty právní ochrany osob participujících na tomto vyšetřování.

5.1 Hmotněprávní úprava organizovaného zločinu

Základem veškeré právní regulace organizovaného zločinu je jeho hmotněprávní úprava rozptýlená v několika paragrafech v zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, v nichž je vymezena jak definice základních pojmů vážících se k organizovanému zločinu, tak i hlavní skutkové podstaty trestných činů spojených s organizovanou trestnou činností.

V případě pojmosloví není ovšem ani v historickém vývoji naší trestně právní legislativy, ani v právních úpravách okolních států zvykem, aby trestní zákoník vymezoval pojem „organizovaný zločin“ jako takový, což by vzhledem k jeho komplexnosti a nejednotnému pojetí napříč jednotlivými zeměmi zřejmě nebylo ani možné. Co ovšem trestní zákoník, po vzoru Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu obsahuje, je vymezení pojmu organizované zločinecké skupiny, za kterou je dle ustanovení § 129 trestního zákoníku považováno *„společenství nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti“*.

Nutno dodat, že k implementaci ustanovení § 129 TZ definujícímu organizovanou zločineckou skupinu do našeho trestního zákoníku došlo až v lednu roku 2010, kdy bylo v souvislosti s požadavky mezinárodních organizací na sjednocení pojmosloví, definitivně opuštěno od dříve používaného institutu „organizovaného zločinného spolčení“. Nicméně i po tomto roce byla definice organizované zločinecké skupiny mírně pozměněna, přičemž k jejímu

současnému znění přispělo přesné vymezení počtu odpovědných osob, jenž bylo až do 1. 2. 2017 poměrně nejasně skryto pod frází „více osob“.¹¹⁰

Samotná skutková podstata účasti na organizované zločinecké skupině je promítnuta v § 361 odst. 1 TZ, který rozlišuje tři možné formy účasti na organizované zločinecké skupině, těmi jsou: založení zločinecké skupiny, účast na činnosti organizované zločinecké skupiny a podpora organizované zločinecké skupiny.

Za založení je v tomto smyslu považována jakákoliv aktivita, jež vede ke vzniku zločinecké organizace, přičemž pro trestní odpovědnost za založení zločinecké skupiny není podstatné, zda daná zločinecká organizace ihned po svém vzniku vyvíjí trestnou činnost či nikoliv. Alinea první § 361 odst. 1 TZ se vztahuje taktéž na přeměnu právně nezávadné organizace na organizaci zločineckou. Další formou účasti na organizované zločinecké skupině, kterou § 361 TZ předvídá, je účast na činnosti takové skupiny. V tomto případě je za dokonáný trestný čin považováno již pouhé členství v organizované zločinecké skupině, bez ohledu na to, jakou měrou se daný člen podílí na zločineckých aktivitách skupiny. Za poslední formu participace na organizované zločinecké skupině, jejíž podstata spočívá v podpoře organizované zločinecké skupiny či jejího člena (pokud je tato podpora v zájmu skupiny jakožto celku),¹¹¹ lze z logiky věci stíhat pouze osobu, která členem této skupiny není. Jednání, spočívající v podpoře zločinecké skupiny, může přitom zahrnovat celou škálu podob, od převodu finančních prostředků, přes propůjčení nemovitosti, až po poskytování informací.¹¹²

Z hlediska subjektivní stránky lze všechny formy účasti na organizované zločinecké skupině spáchat jen úmyslným právním jednáním, přičemž u účasti na organizované zločinecké skupině a jejím podporování postačí, když pachatel věděl, že skupina, na jejíž činnosti se účastní nebo kterou podporuje, může být organizovanou zločineckou skupinou a byl s touto skutečností srozuměn.¹¹³ Naproti tomu u založení organizované zločinecké skupiny je vyžadován přímý úmysl pachatele takovou skupinu za účelem soustavného páchání trestné činnosti založit.¹¹⁴

Přestože je Trestní zákoník, co se týče trestní sazby stanovené za spáchání trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině poměrně striktní, poskytuje pachateli tohoto trestného činu zároveň možnost se trestu za účast na organizované zločinecké skupině vyhnout.

---

¹¹⁰ KOUDELKA, Z. Organizovaná zločinecká skupina. In: Bulletin advokacie [online]. 11. 5. 2018, [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/organizovana-zlocinecka-skupina>; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 5. 1985, sp. zn. 11 To 51/85.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 12. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1071/2004.

¹¹² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, s. 3343 – 3344.

¹¹³ V tomto případě tedy k naplnění skutkové podstaty postačí nepřímý úmysl pachatele.

¹¹⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, s. 3344 – 3345.

Tato možnost je upravena v § 362 TZ, obsahujícím zvláštní ustanovení o účinné lítosti, jež zaručuje pachateli beztrestnost v případě, že učiní oznámení o zločinecké skupině do rukou státního zástupce či policejního orgánu. Takové oznámení musí ovšem být provedeno v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem jiným trestným činem, než je uveden v § 361 TZ, mohlo být ještě odstraněno.

Ustanovení § 362 TZ, na rozdíl od úpravy účinné lítosti v obecné části Trestního zákoníku¹¹⁵ neobsahuje výčet trestných činů, na které se tato úprava vztahuje, z čehož ovšem nelze činit závěry o tom, že by pro účastníka na organizované zločinecké skupině snad platila benevolentnější právní úprava. Dle mého názoru zákonodárce v tomto případě nepovažoval za nutné vymezit konkrétní trestné činy, na jejichž odhalení má stát vyšší zájem, než na potrestání jednoho z pachatelů, právě proto, že zločinecké skupiny páchají zásadně závažnou a vysoce nebezpečnou trestnou činnost, u níž je zájem na včasném odhalení takové činnosti vždy na prvním místě.

Trestné činy naplňující skutkovou podstatu § 361 TZ je nutné důsledně odlišovat od druhého hlediska trestně právní úpravy organizované zločinecké činnosti obsažené v ustanovení o zvláštních pachatelích Hlavy VII. trestního zákoníku, konkrétně v § 107 TZ. Ten, na rozdíl od § 361 TZ upravujícího různé formy účasti na organizované zločinecké skupině, řeší právní následky spáchání konkrétního individuálně určeného úmyslného trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Ustanovení § 107 rovněž rozlišuje tři alternativy spáchání trestného činu, přičemž první z nich se vztahuje pouze na členy organizované zločinecké skupiny, kteří spácháním konkrétního trestného činu realizují její poslání.¹¹⁶ Zbylé dvě alternativy poté dopadají na pachatele, kteří sice nejsou členy organizované zločinecké skupiny, ale daný trestný čin buďto vědomě spáchají s osobou, která členem této skupiny je, nebo v úmyslu organizované zločinecké skupině napomáhat.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že hlavní účel výše uvedené právní úpravy § 107 TZ spočívá v rozšíření trestní odpovědnosti na větší počet subjektů, je ve skutečnosti toto ustanovení pouze základem pro přísnou trestní represi založenou § 108 TZ. Ustanovení § 108 TZ totiž pro pachatele, který naplnil podmínky aplikace § 107 TZ, zvyšuje horní hranici trestu odnětí svobody stanovené za daný trestný čin o jednu třetinu a spolu s tím stanovuje soudci povinnost uložit trest odnětí svobody v horní polovině takto zvýšené trestní sazby. Přičemž pro délku trvání takto uloženého trestu se uplatní výjimka obsažená v § 55 odst. 1 TZ, což znamená, že za takto spáchaný trestný čin může soud uložit i nepodmíněný trest odnětí svobody převyšující

---

¹¹⁵ Srov. s ustanovením § 33 trestního zákoníku.

¹¹⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1239 – 1240.

20 let. Nutno dodat, že zpřísnující opatření § 108 TZ nelze za žádných okolností aplikovat při rozhodování o provinění mladistvého pachatele¹¹⁷ a neužije se ani v případě trestně odpovědných právnických osob, u nichž trest odnětí svobody z logiky věci navíc vůbec nepřichází v úvahu.¹¹⁸

5.2 Procesně právní úprava organizovaného zločinu

Aby byl boj proti organizovanému zločinu efektivní je kromě přísné trestní represe nezbytné organizované trestné činnosti předcházet a včas ji odhalovat, což se díky rozsáhlé škále prostředků, které poskytuje zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v mnoha případech i úspěšně daří. Pro účely odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu je vedle obecně použitelných procesních opatření, jakými jsou sledování a záměna zásilky (§ 87a a § 87b TŘ) nebo odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 a 88a TŘ), trestním řádem upraveno také několik specifických prostředků, jejichž využití je pro odhalování organizovaných zločin skupin stěžejní. Tyto takzvané operativně pátrací prostředky zahrnují sledování osob a věcí (§ 158d TŘ), předstíraný převod (§ 158c TŘ), využívaný zejména v souvislosti s odhalováním organizované drogové a hospodářské kriminality, a institut agenta (§ 158e TŘ), který osobně považuji za nejúčinnější ale zároveň nejspekulativnější prostředek k odhalování organizované trestné činnosti. Abych ozřejmila, z čeho při výše uvedených tvrzeních vycházím, bude institut agenta podrobněji rozebrán v následující kapitole.

5.2.1 Problematika trestně procesního postavení agenta

Odlišnost agenta od zbylých operativně pátracích prostředků spočívá zejména v jeho schopnosti rozrývat zločinecké aktivity skupiny „zevnitř“, čímž umožňuje bezpečnostním sborům odhalit nejen samotné pachatele dané trestné činnosti, ale i složitou hierarchii dané skupiny, včetně externích spolupachatelů.¹¹⁹ S ohledem na veškerá možná rizika této činnosti je institut agenta poměrně striktně regulován, dle současné právní úpravy § 158e TŘ tak může roli agenta vykonávat pouze speciálně vyškolený příslušník Policie ČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů,¹²⁰ který byl řídicím policejním orgánem pověřen, aby při

---

¹¹⁷ Viz. § 31 odst. 1 a 3 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

¹¹⁸ Viz. § 15 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

¹¹⁹ BUDKA, I. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2017, s. 94.

¹²⁰ Příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů může plnit roli agenta pouze v řízení o trestných činech dle ustanovení § 12 odst. 2 písm. b) a i) trestního řádu.

utajení své pravé identity a účelu své činnosti navázal kontakt se zločineckou organizací s cílem získávat tímto způsobem informace o připravovaných a páchaných trestných činech.

Samotné použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce podávající návrh činný.¹²¹ Přičemž obecně platí, že k nasazení agenta dochází jen výjimečně, v případech důvodně podložených podezřeními na páchaní nejzávažnější formy trestné činnosti, v nichž nepostačuje využití jiných procesních prostředků. Důvodů proč je použití agenta považováno za prostředek ultima ratio lze v tomto institutu spatřit hned několik.¹²²

Vedle skutečnosti, že činnost utajeného agenta představuje ohromné riziko pro osobu agenta, který může být zločineckou skupinou kdykoliv odhalen, je tento institut problematický i z dalších hledisek. Velkou vlnu kritiky v tomto ohledu vyvolává zejména následné využití agenta v trestním řízení, které je řadou odborníků v oboru považováno za zásah do práva na spravedlivý proces. Identita agenta je totiž s ohledem na jeho osobní bezpečnost chráněna i v trestním řízení, což v praxi znamená, že je-li tento agent vyslýchán jako svědek musí být, až na výjimku upravenou v ustanovení § 102 odst. 2 TŘ, utajena jeho totožnost i podoba. Spolu s tím jsou v souladu s ustanovením § 55 odst. 2 TŘ v utajovaném režimu vedeny také veškeré protokoly o jeho výsledku obsahující jeho skutečné identifikační údaje. Při takto stanovených podmínkách není ovšem reálně možné, aby obviněný na svědecká tvrzení přímo reagoval či namítal nevěrohodnost takového svědka, čímž dochází k podstatnému zúžení jeho ústavně zakotveného práva na obhajobu. S tímto názorem se ztotožňuje také Evropský soud pro lidská práva, dle kterého je výslech anonymního svědka přípustný pouze ve zcela výjimečných případech, při nichž lze použít opatření omezující právo obhajoby jen v míře nezbytně nutné.¹²³

Další problém ve využívání agenta vyvstává přímo z jeho činnosti, jež často balancuje na pomyslné hranici mezi právem aprobovanou kontrolou a policejní provokací, za kterou je považováno aktivní jednání agenta, kterým vzbuzuje v určité osobě úmysl spáchat trestný čin nebo takovou osobu ke spáchání trestného činu podněcuje.¹²⁴ Nutno zdůraznit že výše uvedené jednání agenta je s ohledem na čl. 39 Listiny základních práv a svobod a čl. 7 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod považováno za protiústavní, slovy Ústavního soudu České republiky „*Nepřípustný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své*

---

¹²¹ Viz. § 158e odst. 4 trestního řádu.

¹²² BUDKA, I. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2017, s. 94.

¹²³ KARABEC, Z. Použití agenta proti organizovanému zločinu. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224 - 231; Rozsudek ESLP ze dne 23. 4. 1997, ve věci Van Mechelen a další v. Nizozemí, 21363/93.

¹²⁴ BUDKA, I. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2017, s. 23 – 24.

komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání.“¹²⁵

Přestože je použití agenta prokazatelně efektivnější, než klasické postupy je tento institut policií využíván velmi obezřetně, a to nejen z důvodů výše zmíněných, ale také s ohledem na poněkud problematické hmotně právní zakotvení beztrestnosti agenta, který v rámci své činnosti fakticky naplňuje skutkovou podstatu trestného činu podle § 361 odst. 1 alinea 2 popř. alinea 3 trestního zákoníku. Aby byl tedy institut agenta reálně použitelný, je nezbytně nutné poskytnout policistům působícím jako agenti jistotu, že nebudou za svou služební činnost právně postižitelní.

Tyto podmínky jsou v současné době řešeny ustanovením § 363 odst. 1 trestního zákoníku, jež zakotvuje beztrestnost pro agenta, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo který tuto skupinu podporuje za podmínky, že se tohoto činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny anebo jejímu spáchání předejít. Dále je exempce z trestní odpovědnosti agenta upravena v odstavci druhém tohoto ustanovení, jež odkazuje na taxativní výčet trestných činů uvedených v § 312c odst. 2 trestního zákoníku, pro které agent, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo agent, který je členem organizované skupiny nebo takovou skupinu podporuje, nebude stíhán, jestliže se daného činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny dle § 107 trestního zákoníku. Za beztrestného nelze ovšem za žádných okolností považovat agenta, který organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu založil nebo zosnoval, anebo který se stal vedoucím činitelem, či představitelem takové skupiny.¹²⁶

Osobně nepovažuji takto strukturovanou právní úpravu beztrestnosti agenta založenou na rozsáhlém výčtu trestných činů, který byl navíc spolu s přijetím takzvané protiteroristické novely v únoru minulého roku přesunut k právní úpravě teroristické skupiny (§ 312c odst. 2 TZ), za příliš šťastnou volbu. Vedle toho, že je tato právní úprava roztržštěná a naprosto nelogicky kombinuje pojmy „organizovaná zločinecká skupina“ a „organizovaná skupina“, postrádá také prvky flexibility, které by mohly odrážet vývojové tendence organizovaného zločinu. V tomto směru se ztotožňuji s názorem Z. Karabce, který pozitivní výčet trestných činů považuje za nevhodný, právě kvůli možné potřebě rozšíření výčtu trestných činů, pro které je agentovi přiznána beztrestnost. Zdůrazňuje ovšem také problematickou roli agenta, který je pro

---

¹²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99, uveřejněn podč. 97 ve sv. 18 Sbirky nálezů a usnesení ÚS ČR.

¹²⁶ Viz. § 363 odst. 3 trestního zákoníku.

zajištění své beztrestnosti teoreticky nucen pečlivě zvažovat, zda v dané situaci svým jednáním skutečně naplňuje některou ze skutkových podstat taxativně vypočtených trestných činů.¹²⁷

Za zřejmě jediné pozitivum právní úpravy beztrestnosti agenta lze považovat fakt, že pracovní skupina Ministerstva spravedlnosti, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, v současné době usilovně pracuje na novelizaci tohoto ustanovení. Prozatímní závěry z jednání této pracovní skupiny naznačují možnost přechodu z pozitivního výčtu trestných činů, pro které agent není trestně odpovědný, k negativnímu výčtu trestných činů, jež je postaven na myšlence, že agent by sám o sobě měl být okolností vylučující protiprávnost, a proto by za své činy měl být spíše beztrestný než trestný. Takto pojatá právní úprava by navíc splňovala i výše uvedený požadavek flexibility, neboť negativní výčet trestných činů není nutné aktualizovat s každou nově zavedenou skutkovou podstatou. Vedle toho jsou zvažovány i možnosti sjednocení roztržité právní úpravy agenta, v tomto ohledu považují za rozumné přesunout právní úpravu beztrestnosti agenta z trestního zákoníku do stávajícího ustanovení § 158e trestního řádu. Konečné závěry k těmto bodům budou ovšem v souladu s Akčním plánem pro boj s organizovaným zločinem na roky 2018 a 2019 známy až v prosinci tohoto roku.¹²⁸

5.2.2 Právní úprava institutu spolupracujícího obviněného a její úskalí

Vedle institutu agenta upravuje trestní řád také druhou možnost rozrytí zločineckých aktivit organizované skupiny „zevnitř“, v tomto případě prostřednictvím jejich vlastního člena, který se dobrovolně rozhodne spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení tím, že „*oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech.*“¹²⁹ Pokud se takový člen skupiny zároveň dozná k trestnému činu, pro který je stíhán, může jej státní zástupce, v případě že s tím obviněný souhlasí, v obžalobě označit za „spolupracujícího obviněného“.¹³⁰

Nutno ovšem zdůraznit, že na toto označení nemá obviněný právní nárok ani při splnění všech výše uvedených předpokladů. Rozhodování v tomto směru je plně v rukou státního zástupce, který k označení obviněného za spolupracujícího přistoupí, považuje-li to za potřebné

¹²⁷ KARABEC, Z. Použití agenta proti organizovanému zločinu. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224 – 231.

¹²⁸ Závěry z jednání pracovní skupiny Ministerstva spravedlnosti ČR k beztrestnosti agenta ze dne 26. 6. 2017; BUDKA, I. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2017, s. 95.

¹²⁹ Viz. § 178a odst. 1 písm. a) trestního řádu.

¹³⁰ Viz. § 178a odst. 1 písm. b) a c) trestního řádu.

vzhledem povaze trestného činu, k jehož objasnění se obviněný zavázal, povaze a okolnostem trestné činnosti, k níž se obviněný doznal a osobě obviněného.¹³¹

Poměrně mladý institut spolupracujícího obviněného byl do našeho právního řádu zaveden až v roce 2010 v návaznosti na apely Evropské unie a Organizace spojených národů, kterými vyzývaly členské státy, aby přijaly vhodná opatření motivující jednotlivce, kteří jsou nebo byli členy organizovaných zločineckých skupin, nebo kteří se na trestných činech těchto skupin podíleli, aby spolupracovali při soudním řízení.¹³² Přestože byl institut spolupracujícího obviněného již od svého přijetí terčem kritiky řady odborníků, kteří zdůrazňovali, že jeho použití fakticky koliduje se zásadou legality a oficiality trestního řízení, došlo v roce 2012 k novelizaci ustanovení § 178a TŘ o spolupracujícím obviněném, čímž se možnosti použití tohoto institutu rozšířily ze zvlášť závažných trestných činů na veškeré zločiny.¹³³ I v tomto případě tedy respektování základních právních zásad ustoupilo zájmu státu na odhalení organizovaného zločinu. Není se ovšem čemu divit, odhalování organizovaných zločineckých skupin a získávání důkazů o jejich ilegální činnosti je pro orgány činné v trestním řízení značně komplikované a často se tak dříve nebo později dostanou do stavu důkazní nouze, kdy výpověď obviněného může představovat zásadní důkaz, bez něhož by nebylo možné podat obžalobu, neboť by trestná činnost organizované zločinecké skupiny nebyla dostatečně prokázána.¹³⁴

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že hlavním účelem právní úpravy spolupracujícího obviněného je právní zakotvení podmínek, za kterých lze obviněného takto označit a výhod, které mu spolupráce s orgány činnými v trestním řízení přináší. Právě poměr těchto výhod a podmínek je bohužel hlavním faktorem, který členy organizovaných zločineckých skupin od této spolupráce odrazuje. Když pomínu výše zmíněné fakultativní označení za spolupracujícího obviněného, nemá obviněný žádnou jistotu ani v případě ukládání trestu. Ustanovení § 178a odst. 2 TŘ sice stanovuje možnost upustit od potrestání spolupracujícího obviněného, ovšem i v tomto případě je čistě na vůli státního zástupce, zda upuštění od potrestání navrhne či nikoliv. Aby upuštění od potrestání vůbec přicházelo v úvahu, musí být přitom na straně obviněného splněny také podmínky proporcionality jím spáchaného trestného činu vůči zločinu, k jehož objasnění přispěl. S ohledem na tyto podmínky tak nebude upuštěno od potrestání obviněného,

---

¹³¹ RŮŽIČKA, M. § 178a [Spolupracující obviněný]. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I, II, III., 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2321 – 2322.

¹³² Rezoluce Rady Evropské unie č. 497Y0111(01) ze dne 20. prosince 1996 o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu); Článek 26 Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

¹³³ Novela trestního řádu provedená zákonem č. 193/2012 Sb.

¹³⁴ BUDAYOVÁ, L. Četnost využívání institutu spolupracujícího obviněného a návrhy k jejímu zvýšení. In: Bulletin advokacie [online]. 4. 1. 2018, [cit. 2018-09-04]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/cetnost-vyuzivani-institutu-spolupracujiciho-obvineneho-a-navrhy-k-jejimu-zvyseni>.

který spáchal trestný čin závažnější než zločin, k jehož objasnění přispěl, který se na tomto trestném činu podílel v roli organizátora či návodce nebo který tímto trestným činem úmyslně způsobil těžkou újmu na zdraví nebo smrt. K upuštění od potrestání nedojde ani v případech, kdy jsou dány důvody pro mimořádné zvýšení trestu dle § 59 trestního zákoníku.¹³⁵ Pokud v daném případě k upuštění od potrestání u spolupracujícího obviněného skutečně nedojde, bude jeho spolupráce považována pouze za polehčující okolnost ve znění ustanovení § 41 písm. m) trestního zákoníku. Spolupracující obviněný si tedy zpravidla bude muset odpykat trest odnětí svobody, byť jeho trvání bude v porovnání se zbylými členy skupiny o poznání kratší.¹³⁶

Otázkou zůstává, zda výše uvedená právní úprava postavena na rozsáhlé rozhodovací pravomoci státního zástupce, stanovující obviněnému mnoho podmínek bez jakékoliv garance výhod, může skutečně plnit svůj účel a motivovat členy organizovaných zločineckých skupin, kteří se svým přiznáním vystavují riziku pomsty ze strany zločinecké skupiny, ke spolupráci. Dle mého názoru by s ohledem na veškerá rizika, jež organizovaný zločin skýtá, bylo vhodné soudobou právní úpravu § 178e trestního řádu přeformulovat a posílit právní jistotu spolupracujícího obviněného, a to minimálně zavedením opravného prostředku proti rozhodnutí státního zástupce o tom, zda bude konkrétní obviněný označen za spolupracujícího či nikoliv.

Vedle toho považuji za tristní také právní úpravu ochrany osoby spolupracujícího obviněného, jež se doposud řídí jen poměrně strohým zákonem č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, jehož úprava dopadá obecně na všechny osoby stanovené v § 2 tohoto zákona. Domnívám se, že právní úprava ochrany spolupracujícího obviněného by vzhledem k jeho specifické roli měla být od ustanovení zakotvujících ochranu běžných svědků trestných činů separována, ať už v samostatném ustanovení zákona o zvláštní ochraně svědků či prostřednictvím novelizace ustanovení § 178e trestního řádu. V tomto ohledu považuji za věcné také návrhy L. Budayové, jež ve svém článku zdůrazňuje potřebu ochrany spolupracujícího obviněného také ve fázi výkonu trestu odnětí svobody, a to konkrétně formou separovaných vězeňských oddělení pro spolupracující obviněné, jež by poskytly těmto osobám jistotu, že se s některým ze svých bývalých spolupachatelů, na jehož uvěznění se přičinili, za dveřmi věznice nikdy nesetkají.¹³⁷

---

¹³⁵ Viz. § 46 odst. 2 trestního zákoníku; RŮŽIČKA, M. § 178a [Spolupracující obviněný]. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I, II, III., 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2322 – 2323.

¹³⁶ Viz. Ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody v § 58 odst. 4 trestního zákoníku.

¹³⁷ BUDAYOVÁ, L. Četnost využívání institutu spolupracujícího obviněného a návrhy k jejímu zvýšení. In: Bulletin advokacie [online]. 4. 1. 2018, [cit. 2018-09-04]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/cetnost-vyuzivani-institutu-spolupracujiciho-obvineneho-a-navrhy-k-jejimu-zvyseni>.

5.2.3 Dočasné odložení trestního stíhání

Vedle výše uvedených procesních institutů je k odhalování organizovaného zločinu využíván také specifický postup upravený v § 159b trestního řádu, který umožňuje dočasně odložit zahájení trestního stíhání určité osoby ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu, v případech kdy to policejní orgán popř. státní zástupce¹³⁸ považuje za potřebné k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny či jiného úmyslného trestného činu anebo zjištění jejich pachatelů. Tento institut tak poskytuje policejním orgánům možnost v prodlouženém časovém horizontu důkladněji prozkoumat rozsah trestné činnosti organizovaných zločineckých skupin, což v mnoha případech vede k odhalení dalších spolupachatelů, po kterých by při neprodleném zahájení trestního stíhání některého z členů skupiny takřkajíc slehla zem.

Jak je již u specifických institutů trestního řádu určených k rozkrývání organizovaného zločinu zvykem, dostává se i ustanovení o dočasném odložení trestního stíhání do konfliktu se základními zásadami trestního řízení, konkrétně se zásadou legality, jež stanovuje státnímu zástupci povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví.¹³⁹ Aby ze strany policie nedocházelo ke svévolnému nadužívání tohoto institutu je výjimka ze z této zásady vyvážena celou řadou kontrolních mechanismů, mezi které patří obligatorní souhlas státního zástupce s dočasným odložením trestního stíhání, zákonem stanovená maximální přípustná doba, po kterou lze trestní stíhání odložit a povinnost policejního orgánu neprodleně zahájit trestní stíhání v případě, že důvody pro jeho dočasné odložení pominuly.

Kromě dočasného odložení trestního stíhání obsahuje trestní řád v ustanovení § 159c a § 159d také zvláštní úpravu dočasného odložení trestního stíhání, jež představuje jakousi dobu institutu spolupracujícího obviněného pro oblast vymezených korupčních trestných činů. Toto ustanovení bylo do našeho právního řádu zavedeno novelou z roku 2016,¹⁴⁰ s cílem snížit míru latence u korupčních trestných činů, u nichž vzhledem k trestnosti obou korupčních právních jednání, tedy jak přijetí úplatku tak i uplácení, nemají strany žádnou motivaci takové protiprávní jednání orgánům činným v trestním řízení oznamovat.

Ustanovení § 159c trestního řádu dává v tomto ohledu druhou šanci osobám podezřelým z taxativně stanovených korupčních trestných činů, pokud slíbili úplatek, majetkový nebo jiný

---

¹³⁸ Viz. Ustanovení § 157 odst. 2 písm. c) trestního řádu.

¹³⁹ Viz. Ustanovení § 2 odst. 3 trestního řádu.

¹⁴⁰ Zákon č. 163/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

prospěch jen proto, že o to byli požádány. Trestí stíhání těchto osob bude dočasně odloženo, pokud podezřelý dobrovolně a bez zbytečného odkladu učiní státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu oznámení o tomto činu a dalších skutečnostech, které jsou mu o známy trestné činnosti osoby požadující úplatek a spolu s tím se zaváže o těchto skutečnostech pravdivě vypovídat v přípravném řízení a v řízení před soudem.¹⁴¹ V případě, že podezřelý svůj závazek ke spolupráci splní, rozhodne státní zástupce v souladu s ustanovením § 159d trestního řádu o jeho nestíhání. Takový postup ovšem není možné aplikovat na případy, kdy podezřelý úplatek nejen přislíbil, ale také jej už poskytl, čímž se možnosti využití tohoto institutu značně zužují. Této skutečnosti jsou si vědomi také subjekty legislativního procesu, které v současné době projednávají novelu trestního řádu, jež by měla působnost tohoto ustanovení rozšířit.¹⁴²

5.3 Regulace organizovaného zločinu v právním řádu Slovenské republiky

Přestože je velmi zajímavé sledovat, jak se právní nástroje boje proti organizovanému zločinu v průběhu let zdokonalují, zůstává i nadále v našem právním řádu mnoho mezer. Aby bylo možné poukázat na konkrétní nedostatky stávající právní úpravy organizovaného zločinu, zaměřím se v této kapitole na způsob, jakým je organizovaná trestná činnost regulovaná v právním řádu Slovenské republiky.

Důvodem, proč jsem si pro srovnání právní úpravy organizovaného zločinu vybrala právě Slovensko, je vedle společných historických kořenů také skutečnost, že slovenské zločinecké skupiny jsou z hlediska míry zastoupení umístěny hned za nejfrekventovanějšími skupinami operujícími na našem území, jimž je věnována třetí kapitola této práce.¹⁴³ Vysoký podíl slovenských státních příslušníků na organizované trestné činnosti páchané na našem území je vzhledem k obdobné strategické poloze obou zemí poměrně bizarní. Dle mého názoru by tento přeshraniční přesun slovenských zločineckých skupin na naše území mohl být důsledkem účinnější právní regulace organizovaného zločinu uplatňované na Slovensku. Abych tedy tuto tezi uvedla na pravou míru, zaměřím se nyní na hlavní rozdíly mezi českou a slovenskou právní úpravou organizovaného zločinu s cílem analyzovat problematické instituty v našem trestní právu a navrhnout možné změny *de lege ferenda*.

---

¹⁴¹ Viz. Ustanovení § 159c trestního řádu.

¹⁴² Návrh poslanců Zdeňka Ondráčka a Stanislava Grospiče na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴³ Expertní analýzy pravidelně zpracovávané IKSP, konkrétně data obsažená v DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, tabulka č. 4, s. 38. srov. s MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, Praha: IKSP, 2014, tabulka č. 2, s. 34.

Ačkoliv slovenská právní úprava organizovaného zločinu do značné míry reflektuje strukturu české právní úpravy, je zde na první pohled patrných hned několik rozdílů. V první řadě je výrazně odlišné už samotné vymezení forem skupinové trestné činnosti, kdy zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon Slovenské republiky (dále jen „slovenský trestní zákon“) kromě zločinecké skupiny, jež je z definičního hlediska obdobou organizované zločinecké skupiny ve znění § 129 našeho trestního zákoníku, rozlišuje ještě další čtyři formy trestné součinnosti, ty zahrnují: skupinu osob, organizovanou skupinu, extrémistickou skupinu a teroristickou skupinu.

Slovenský trestní zákon tedy rozlišuje vyšší formy organizované trestné činnosti na základě jejich zaměření. V tomto ohledu náš trestní zákoník jaksi pokulhává, neboť vyjma teroristických skupin jsou všechny vyšší formy organizované trestné činnosti zastřešovány definicí organizované zločinecké skupiny. Skutečnost, že je tuzemská právní úprava poměrně strohá ve srovnání s podrobně diferencovanými druhy trestné součinnosti ve slovenském trestním zákoně, ovšem nepovažuji za nedostatek. Naopak zastávám názor, že se český trestní zákoník staví k této problematice poměrně logicky, v porovnání se Slovenskem nejsou totiž v České republice natolik aktivní extrémistické skupiny, což ovšem neznamená, že náš trestní zákoník není schopen na jejich trestnou činnost adekvátně reagovat. Přestože český trestní zákoník nedefinuje tento druh zločineckého seskupení, obsahuje ve své zvláštní části striktní regulaci trestných činů, jež extrémistické skupiny páchají nejčastěji, tj. založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka (§ 403 TZ) a hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob dle ustanovení § 355 TZ, jež je v tomto směru dokonce přísnější než slovenská právní úprava, neboť pro naplnění kvalifikované skutkové podstaty vyžaduje činnost nejméně dvou osob.¹⁴⁴

Co bych ovšem v tomto ohledu slovenské právní úpravě vytkla je fakt, že i přes výše uvedenou diferenciaci skupinové trestné činnosti nejsou tyto pojmy využívány ve zvláštní části trestního zákona. Namísto nich je v kvalifikovaných skutkových podstatách trestných činů užíváno pojmu „nebezpečné zoskupenie“, jež zahrnuje jak zločinecké tak teroristické skupiny¹⁴⁵ nebo výrazu „závažnější spôsob konania“, jímž je mimo jiné míněno páchání trestného činu organizovanou skupinou.¹⁴⁶ Takto pojatou právní úpravu plnou pojmů a jejich výkladů považuji za nepřehlednou a zbytečně komplikovanou.

---

¹⁴⁴ Srov. s ustanovením § 421 odst. 2 písm. b) a § 138 písm. i) zákona č. 300/2005 Z. z.; Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016, MV ČR, s. 30.

¹⁴⁵ Viz. § 141 zákona č. 300/2005 Z. z.

¹⁴⁶ Viz. § 138 zákona č. 300/2005 Z. z.

Třebaže z definičního i terminologického hlediska je tuzemská právní úprava organizované zločinecké činnosti zdařilejší, co se týče některých procesních postupů a operativně pátracích prostředků mohla by nám být slovenská právní úprava vzorem. V tomto ohledu narážím konkrétně na právní úpravu institutu agenta a jeho beztrestnosti, na jejíž nedostatky jsme upozorňovala v kapitole 5.2.1. této práce. S tou se Slovenská republika dokázala vypořádat o poznání lépe než my zejména proto, že plnění úlohy agenta není dle zákona č. 301/2005 Z. z., trestného poriadku (dále jen „slovenský trestní řád“) omezeno pouze na příslušníky Policie ČR nebo GIBS. Ustanovení § 10 odst. 20 slovenského trestního řádu totiž umožňuje pro odhalování, zjišťování a vyšetřování korupčních a teroristických trestných činů ustavit do role agenta i jinou osobu nežli příslušníka policejního sboru. Skutečnost, že roli agenta mohou zastávat i jiné osoby než jen policejní příslušníci považují za zásadní a nezbytný posun k účinnější právní regulaci organizovaného zločinu, který by bylo vhodné implementovat i do naší trestněprávní úpravy, ovšem bez výše uvedeného omezení na korupční trestné činy. Takto rozšířené možnosti využití agenta by dle mého názoru adekvátním způsobem reflektovaly současný stav organizovaného zločinu na našem území, kdy se na organizované trestné činnosti významnou měrou podílí národnostně odlišné zločinecké skupiny, do kterých příslušníci policie v případě, že neovládají jazyk této menšiny, mohou jen stěží proniknout.

Další výraznou odlišností ve srovnávaných vnitrostátních trestněprávních předpisech je samotné zakotvení podmínek beztrestnosti agenta, pro které Slovenská republika použila podstatně smysluplnější úpravu formou pozitivní výčtu trestných činů, při jejichž spáchání se ustanovení o beztrestnosti nevyužije,¹⁴⁷ čímž se vyhnula většině problémů, které jsem se v souvislosti s pojetím beztrestnosti agenta ve znění § 363 trestního zákoníku zmínila v kapitole 5.2.1.

Co se týče platné právní úpravy agenta nelze opomenout ani podstatně odlišný přístup k policejní provokaci, který slovenská právní úprava zastává. O protiprávnosti policejní provokace v našem právní řádu není pochyb, slovenský trestní řád ovšem v tomto ohledu upravuje v § 117 odst. 2 poněkud kontroverzní výjimku vztahující se ke korupčním trestným činům veřejných činitelů, u nichž je aktivní podněcování ke spáchání trestného činu přípustné, pokud veškeré zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že by pachatel takový trestný čin spáchal i podnětu agenta.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Viz. § 30 odst. 2 zákona č. 300/2005 Z. z.

¹⁴⁸ Viz. § 117 odst. 2 zákona č. 301/2005 Z. z.; VESELÁ, H. Právní úprava postavení policejních agentů. Parlamentní institut. 2010, studie PI 5.293, s. 5.

Přestože zřejmě neexistuje efektivnější postup odhalování korupčních trestných činů nežli řízená policejní provokace, musím v tomto směru plně souhlasit s názorem J. Herczega, který ve svém článku analyzujícím výše uvedené ustanovení § 117 odst. 2, upozorňuje na skutečnost, že provokace trestné činnosti posouvá trestní odpovědnost do stádia, kdy trestný čin není projevem navenek, ale je pouhým duševním stavem, jež se za využití provokace zobektivizuje. Stádium před vyprovokováním spáchání trestného činu lze chápat jako stádium jakési předpřípravy, jež s ohledem na zásadu *cogitationis poenam nemo patitur*, není trestné ani v naší, ani ve slovenské právní úpravě.¹⁴⁹ S ohledem na všechny tyto aspekty je mi záhadou, že ustanovení § 117 odst. 2 trestního řádu doposud přetrvává ve slovenské právní úpravě.

---

¹⁴⁹ HERCZEG, J. Systém řízené provokace v boji proti korupci a principy právního státu. Bulletin advokacie, 2011, č. 4, s. 30.

Závěr

Záměrem této práce nebylo pouze seznámit čtenáře se současným stavem organizovaného zločinu na našem území, ale hlavně upozornit na vzrůstající hrozbu, jež tento fenomén skýtá. Aktivity zločineckých skupin stírají hranice mezi legální a ilegální sférou a zasahují jak veřejný sektor, tak soukromý sektor. Organizované zločinecké skupiny jsou schopny ovlivňovat stabilitu ekonomického prostředí a pod rouškou korupce a nepotismu nepozorovaně pronikat až do nejvyšších státních sfér.

Aby bylo možné činnost zločineckých skupin úspěšně eliminovat je potřeba zohlednit veškerá specifika, která organizovaný zločin skýtá, a vytvořit v naší zemi takové právní, společenské a ekonomické podmínky, jež organizovaným zločineckým skupinám znemožní další činnost. Vedle zkvalitnění právní úpravy prostředků určených k odhalování a postihu zločineckých skupin, na jejichž úskalí jsem upozorňovala v kapitole páté této práce, bych v tomto směru chtěla apelovat také na společenské a ekonomické podmínky naší země, které musí neustále reflektovat vývoj organizovaného zločinu.

Pokud tedy v souvislosti s organizovaným zločinem zesilují korupční vlivy ve státní správě, nevyřeší tento problém jen slepé zvyšování trestních sazeb, aby byla korupce ze sféry státní správy definitivně odstraněna, je třeba zvolit komplexnější postup spočívající kupříkladu ve zvyšování kvalifikace a úrovně personálu, větší transparentnosti finančních transakcí s veřejnými prostředky či doživotním zákazu participace na politickém životě pro osoby, které v tomto směru již pochybili. Obdobná komplexní opatření je pak nutné aplikovat na všechny projevy organizovaného zločinu, neboť jen tímto způsobem lze postupně omezovat pole působnosti tohoto fenoménu a časem jej snad i zcela vymýtit.

Spolu s tím je nutné šířit povědomí o organizovaného zločinu a jeho společenské škodlivosti, protože zatímco my jsme možná spokojeni se současnou situací tak, jak se nám mediálně jeví, aktivity organizovaného zločinu třeba zatím nenápadně prorůstají až do nejvyšších státních sfér a pokud budeme jen tiše přihlížet, je dost možné, že zanedlouho již faktická moc nad naší zemí nebude v rukou nejvyšších představitelů státu, ale v rukou sofistikované organizované zločinecké skupiny.

Seznam zkratek

BIS	Bezpečnostní informační služba České republiky
ESSK	Evidenčně statistický systém kriminality
EU	Evropská unie
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu
NPC	Národní protidrogová centrála
OSN	Organizace spojených národů
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ÚOKFK	Úřad pro odhalování korupce a finanční kriminality
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu
URNA	Útvar rychlého nasazení
ÚSČ	Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování
ÚZČ	Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování

Použité prameny a literatura

I. Knižní publikace a sborníky

- BÍLKOVÁ, V., NOVÁKOVÁ, J., ŠTURMA, P. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.
- BUDKA, I. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2017.
- CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP, 2004.
- CEJP, M. Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2015.
- CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky. Praha: IKSP, 2010.
- CHMELÍK, J. Zločin bez hranic: vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu: učebnice pro vysoké školy bezpečnostně právního a kriminalistického zaměření. Praha: Linde, 2004.
- DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016.
- KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- KUPKA, P., ŠMÍD, T.: Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. Brno: MUNI press, 2011.
- LUNDE, P. Organizovaný zločin: Zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa. Praha: Mladá Fronta a.s., 2009.
- MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, Praha: IKSP, 2014.
- NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003.
- NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: Themis, 2003.
- POJMAN, P. Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2013.
- SCHEINOST, M. Dokumenty OSN ke korupci a organizovanému zločinu. Praha: IKSP, 2008.
- SCHEINOST, M. Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu. Praha: IKSP, 2001.
- ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012.

II. Články a statě

- BUDAYOVÁ, L. Četnost využívání institutu spolupracujícího obviněného a návrhy k jejímu zvýšení. In: Bulletin advokacie. 2018, [online] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/cetnost-vyuzivani-institutu-spolupracujiciho-obvineneho-a-navrhy-k-jejimu-zvyseni>.
- CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice – minulost, přítomnost, budoucnost. In: FIRSTOVÁ, J., ZOUBKOVÁ, I. a kol. Kriminologie: aktuální problémy. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 159-160.

- CEJP, M., SCHEINOST, M. Co víme o organizovaném zločinu? In: Kriminalita očima kriminologů, Sborník. Praha: IKSP, 2010, s. 128.
- HAGAN, F.E. „Organized crime“ and „organized crime“: Indeterminate problems of definition. In: Trends in Organized Crime. US: Springer, 2006, Vol. 9, Issue 4, s. 127-137.
- HERCZEG, J. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. Bulletin advokacie, 2011, č. 4, s. 30.
- JELÍNEK, J. „Protiteroristická“ novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu. In: Bulletin advokacie. 2017, [online] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/protiteroristicka-novela-trestniho-zakoniku-poznamky-k-orientacnimu-studiu?browser=full>
- KARABEC, Z. Použití agenta proti organizovanému zločinu. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224 – 231.
- KOUDELKA, Z. Organizovaná zločinecká skupina. In: Bulletin advokacie. 2018, [online] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/organizovana-zlocinecka-skupina>
- NOŽINA, Miroslav. Mezinárodní organizovaný zločin a bezpečnost občanů ČR. THE SCIENCE FOR POPULATION PROTECTION zvláštní vydání/2012 [online] Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/21/157.pdf>
- POJMAN, P. Současný organizovaný zločin jako politický aktér a bezpečnostní hrozba. In: FIRSTOVÁ, J., ZOUBKOVÁ, I. a kol. Kriminologie: aktuální problémy. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 153-156.
- RŮŽIČKA, M. § 178a [Spolupracující obviněný]. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I, II, III., 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 2321 – 2322.
- SCHEINOST, M. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. In: Kriminallistika, 2004, roč. 37, č. 4, s. 7.
- VESELÁ, H. Právní úprava postavení policejních agentů. Parlamentní institut. 2010, studie PI 5.293, s. 5.

III. Právní předpisy

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 455/2016 Sb., kterým se mění trestní zákoník a další související zákony
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
- Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- Zákon č. 137/2001 Sb. o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením
- Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky
- Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

- Zákon č. 163/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon
- Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok

IV. Judikatura

- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 66/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99
- Rozsudek ESLP ze dne 23. 4. 1997, ve věci Van Mechelen a další v. Nizozemí, 21363/93
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 7. 1985, sp. zn. 11 To 51/85
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 11 Tdo 113/2008-I
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 12. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1071/2004

V. Internetové zdroje

- Aktuálně.cz. Celníci v Sapě zabavili tisíce kusů padělaných značkových výrobků za 14 milionů korun. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/celnici-v-sape-zabavili-tisice-padelku-pokud-by-je-prodali-v/r-617a3d766e0011e7b2b5002590604f2e/>
- BIS. Spojí se terorismus s organizovaným zločinem? Dostupné z: <https://www.bis.cz/clanek35a7.html?ArticleID=45>
- BIS. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2016 Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy-historie.html>.
- Council of Europe. Octopus Conferences. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/octopus-conference>.
- Česká Justice. Policie zadržela soudce Elischera, obvinila ho z korupce a nadřování. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/03/policie-zadrzela-soudce-elischera-obvinila-ho-z-korupce-a-nadrzovani/>
- Česká Justice. Zeman podepsal spolupráci s generálním prokurátorem Číny Ťien-mingem. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/zeman-podepsal-spolupraci-s-generalnim-prokuratorem-ciny-tien-mingem/>
- ČTK. Celníci a policie našli čerstvě zastřeleného tygra, ve vazbě je i Berousek. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/celnici-a-policie-nalezli-cerstve-zastreleneho-tygra-ve-vazbe-je-i-berousek/1643531>
- Daňová kobra. O Daňové kobře. Dostupné z: <http://www.danovakobra.cz/>
- Policie ČR. ÚOOZ SKPV - Činnost útvaru a jeho úkoly. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/cinnost-utvaru-a-jeho-ukoly.aspx>
- Policie ČR. ÚOOZ SKPV - Historie útvaru. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/historie-utvaru.aspx>
- Policie ČR. Národní centrála proti organizovanému zločinu. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu.aspx>

- Policie ČR. Národní protidrogová centrála.
Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policie-ceske-republiky-narodni-protidrogova-centrala-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani.aspx>
- Policie ČR. Činnost Národní centrály SIRENE.
Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/cinnosti-narodni-centraly-sirene-373136.aspx>
- Tiskové zprávy Pražského hradu. Společné prohlášení mezi Českou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou u příležitosti státní návštěvy prezidenta republiky Miloše Zemana ve Vietnamu.
Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-mezi-ceskou-republikou-vietnamskou-socialistickou-republikou-u-prilezitosti-statni-navstevy-prezidenta-republiky-milose-zemana-ve-vietnamu-13433>

VI. Ostatní zdroje

- Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011-2014, Ministerstvo vnitra ČR
- Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015-2017, Ministerstvo vnitra ČR
- Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, Ministerstvo vnitra ČR
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016
- Návrh poslanců Zdeňka Ondráčka a Stanislava Grospiče na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Rada EU 6204/97/2 ENFOPOL 35 REV 2 ze dne 21. dubna 1997
- Rámcové Rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy ze dne 13. června 2002
- Rezoluce Valného Shromáždění OSN - A/RES/49/159 ze dne 23.12.1994
- Rezoluce Rady Evropské unie č. 497Y0111(01) ze dne 20. prosince 1996 o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu)
- Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, Brusel, 2000
- Úmluva OSN proti korupci, New York, 2003
- Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, Palermo, 2000
- Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, Vídeň, 1988
- Výroční zpráva NPC za rok 2016, SKPV PČR
- Závěry z jednání pracovní skupiny Ministerstva spravedlnosti ČR k beztrestnosti agenta ze dne 26. 6. 2017
- Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016, MV ČR

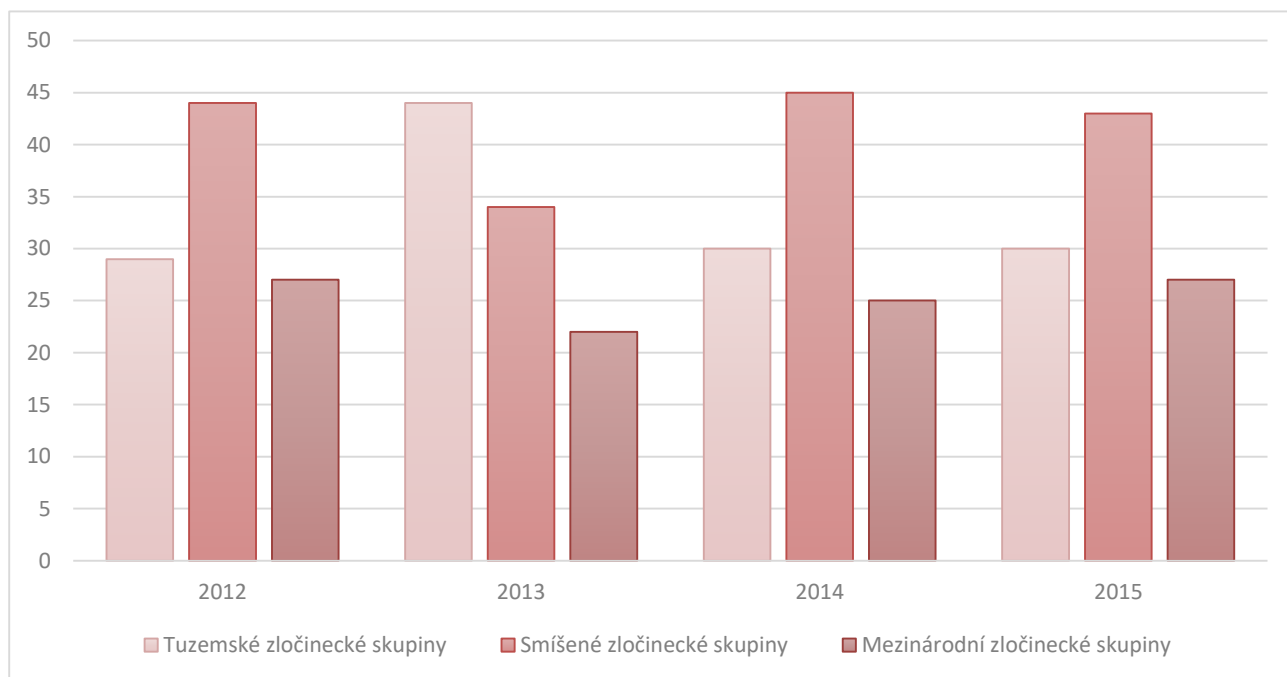

Seznam příloh

- Příloha č. 1   Procentuální vyjádření poměru zločineckých skupin na území České republiky z hlediska jejich působnosti
- Příloha č. 2   Procentuální vyjádření podílu Čechů a cizinců na organizované zločinecké činnosti
- Příloha č. 3   Účast na organizované zločinecké skupině dle § 361 TZ (počet skutků registrovaných v jednotlivých letech)
- Příloha č. 4   Vývoj objasněnosti trestných činů účasti na organizované zločinecké skupině dle § 361 TZ

Příloha č. 1

Procentuální vyjádření poměru zločineckých skupin na území České republiky z hlediska jejich působnosti

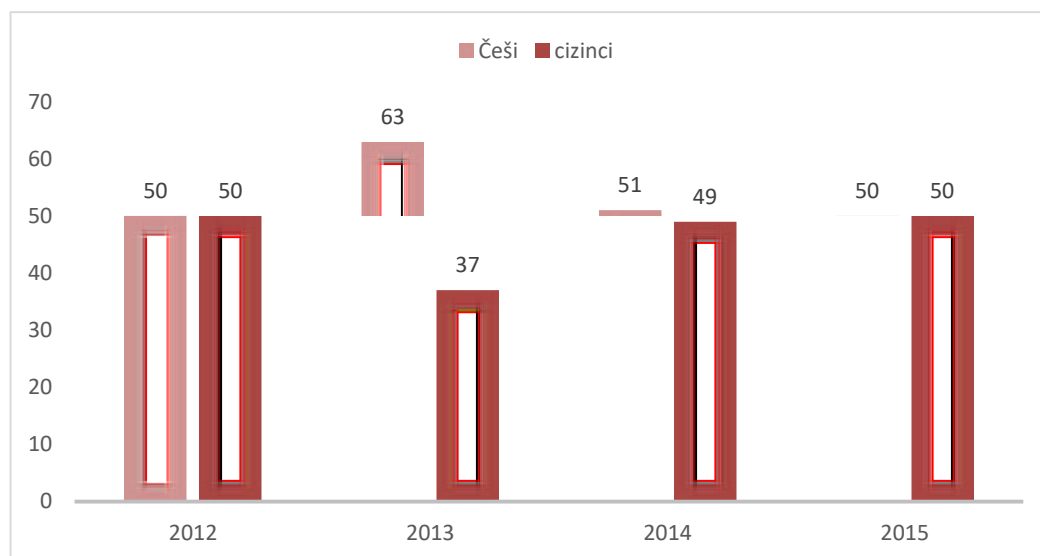

Pozn.: Aktuálnější data nebyla bohužel v době zpracovávání této práce dostupná.

Zdroje: CEJP, M. Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu. Praha: IKSP, 2015, s. 130 – 131.
DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, s. 37.
MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, Praha: IKSP, 2014, s. 33.

Příloha č. 2

Procentuální vyjádření podílu Čechů a cizinců na organizované trestné činnosti

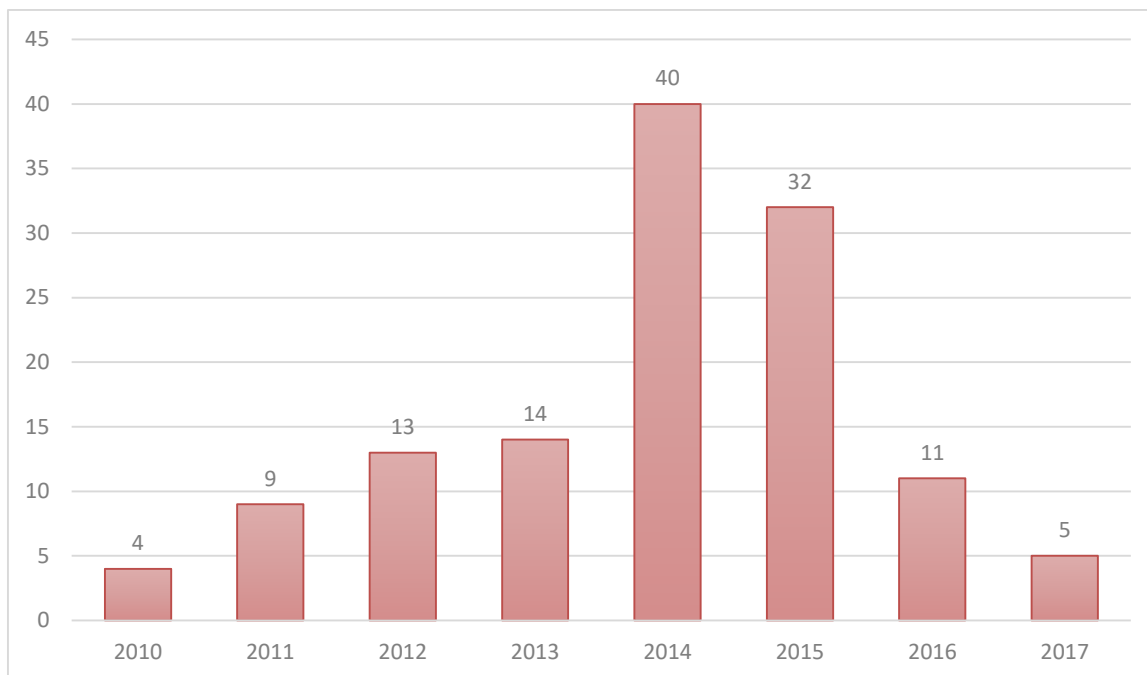

Pozn.: Aktuálnější data nebyla bohužel v době zpracovávání této práce dostupná.

Zdroj: DIBLÍKOVÁ, S. a kol. Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015, Praha: IKSP, 2016, s. 37.

Příloha č. 3

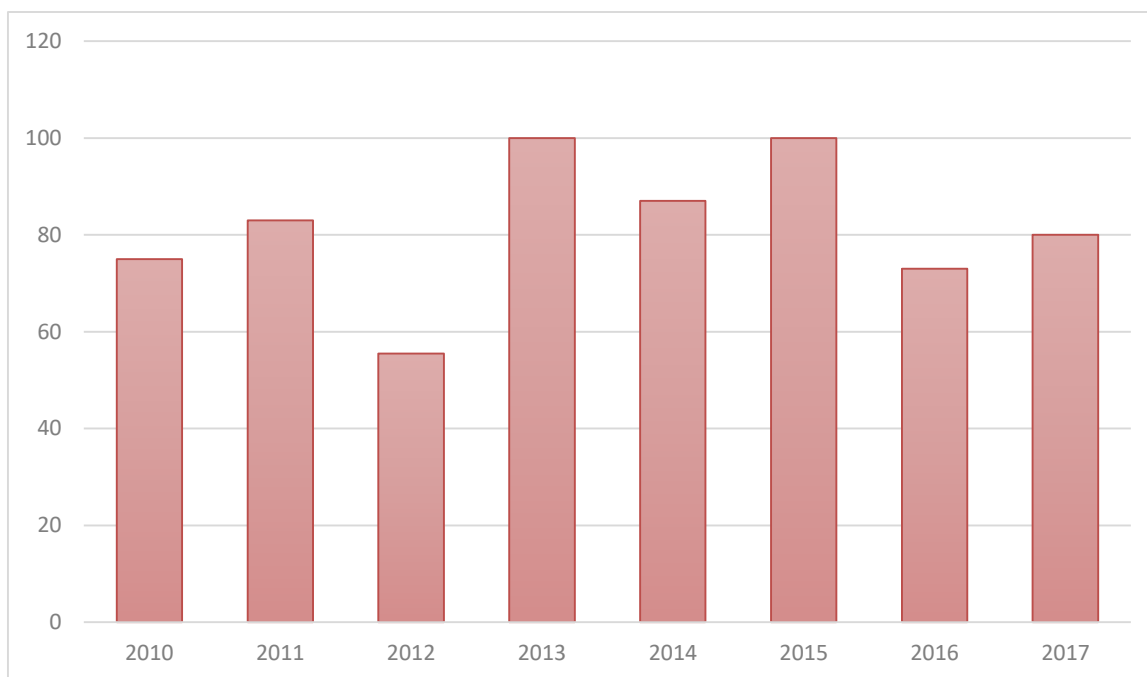
Účast na organizované zločinecké skupině dle § 361 TZ (počet skutků registrovaných v jednotlivých letech)

Zdroje: Data ze statistik ESSK
Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023, MV ČR, s. 47.

Příloha č. 4

Vývoj objasňenosti trestných činů účasti na organizované zločinecké skupině
dle § 361 TZ

Zdroje: Data ze statistik ESKK

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se zabývá tématem organizovaného zločinu na území České republiky, a to jak z hlediska kriminologického, tak z hlediska jeho trestněprávní úpravy.

První kapitola práce popisuje problémy spojené s terminologickým vymezení pojmu „organizovaný zločin“, vymezuje charakteristické znaky tohoto fenoménu a jejich specifčnost ve vztahu k ostatním formám trestné činnosti.

Druhá kapitola se soustředí na příčiny vzniku organizovaného zločinu na našem území a vývojové změny, kterými organizovaný zločin od svého vzniku prošel, s cílem upozornit na závažná rizika, jež tento fenomén v našich podmínkách skýtá.

Tato rizika jsou dále rozvedena v kapitole třetí, jejímž účelem je seznámit čtenáře s nejfrekventovanějšími organizovanými zločineckými strukturami působícími na našem území, a za použití skutečných trestních kauz poukázat na specifčnost jimi páchané trestné činnosti. Pro dotvoření úplného obrazu o aktivitách a struktuře zločineckých skupin působících na našem území je tato kapitola prokládána aktuálními statistickými daty získanými z Evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR.

Poté, co je čtenář podrobně seznámen s kriminologickými aspekty organizovaného zločinu a jeho společenskou nebezpečností, je v kapitole čtvrté pozornost zaměřena na hlavní prostředky a instituce v oblasti boje proti organizovanému zločinu, jejich vývoj a způsob jakým ovlivňují působení organizovaného zločinu na našem území. Za tímto účelem je tato kapitola rozčleněna do čtyř podkapitol, z nichž první poskytuje hrubý nástin legislativních prostředků, druhá podkapitola se věnuje politickým nástrojům boje proti organizovanému zločinu, v třetí podkapitole jsou podrobně rozebrány jednotlivé instituce figurující v boji proti organizovanému zločinu a konečně čtvrtá podkapitola se zabývá mezinárodní spoluprací v oblasti boje proti organizovanému zločinu.

Pátá kapitola se zabývá soudobou právní úpravou organizovaného zločinu, a to nejprve z perspektivy trestního práva hmotného, v jehož rámci jsou podrobně rozebrány jednotlivé znaky skutkové podstaty trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině, ve zbytku kapitoly je pozornost věnována procesně právní úpravě organizovaného zločinu respektive prostředkům určeným k jeho odhalování a vyšetřování, konkrétně pak možnostem využití institutu agenta a problematice spolupracujícího obviněného. Tuto kapitolu uzavírá srovnání české a slovenské trestněprávní úpravy, na němž jsou prezentovány hlavní nedostatky tuzemské právní úpravy organizovaného zločinu spolu s návrhy na její vylepšení.

Summary

The diploma thesis is concerned with the topic of organized crime in the territory of the Czech Republic, in terms of both criminological and criminal law.

Chapter One describes the problems with the terminological definition of the term "organized crime", defines the characteristics of this phenomenon and their specificity in relation to other forms of criminal activity.

Chapter Two focuses on the causes and developmental changes of organized crime in the Czech Republic in order to highlight the seriousness of this phenomenon.

The risks of organized crime are further elaborated in Chapter Three, which aims to familiarize readers with the most frequent organized crime groups operating within the territory of the Czech Republic. The specificity of the crime committed by the organized crime groups is pointed out by using real criminal cases. In order to complete a picture of the activities and structure of the organized criminal groups operating within our territory, this chapter is interleaved with the current statistical data obtained from the Criminal Statistics System of the Czech Republic.

Chapter Four focuses on the main means and institutions in the field of the fight against organized crime, their development and the way how they affect the organized crime in our territory. To this end, this chapter is divided into four subchapters, the first of which provides a rough outline of the legislative means, the second subchapter deals with the political instruments of combating organized crime, the third subchapter analyzes the various institutions involved in the fight against organized crime, and finally the fourth subchapter deals with international cooperation in the fight against organized crime.

Chapter Five deals with the contemporary legal framework of organized crime, firstly from the point of view of the substantive criminal law and secondly in the terms of procedural legal regulation of organized crime, which is specifically focused on the institute of the agent and the problem of the accomplice witness. This chapter concludes a comparison between the Czech and Slovak criminal legislation, which presents the main shortcomings of the domestic law regulation of organized crime, together with suggestions for their improvement.

Název: Kriminologické a trestněprávní aspekty organizovaného zločinu na území ČR

Klíčová slova: organizovaný zločin, organizovaná zločinecká skupina, policejní agenti

Title: Criminological and criminal aspects of organized crime in the Czech Republic

Keywords: organized crime, organized crime groups, undercover police agents